

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden osaamisala / taloushallinto

Reeta Anteroinen

OPAS TIEKUNNAN TALOUDEN HOITOO

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous

ANTEROINEN, REETA

Opas tiekunnan talouden hoitoon

Opinnäytetyö

44 sivua + 12 liitesivua

Työn ohjaaja

Wenla Väisälä

Toimeksiantaja

Suomen Tieyhdistys ry

Joulukuu 2011

Avainsanat

yksityistiet, hoitokunnat, tiekunta, tieosakkaat, tieyksiköinti, taloushallinto, ohjelmistot, metsäkeskus

Tämän työn tarkoituksena oli kehittää yksityistien osakkaille ohjeistus yksityistien hallintoon ja taloushallintoon. Viime vuosina vanhat vastuuhenkilöt ovat alkaneet jäädä pois tehtävistään, mutta uusia voi olla vaikea löytää. Osakkaat ovat kuitenkin vastuussa tiensä ylläpidosta, joten tässä työssä pyritään löytämään parhaat käytännöt tieasioiden hoitoon.

Aluksi kuvataan, mitä aiheeseen liittyvät termit tarkoittavat, sekä yksityistien hallintoon sekä taloushallintoon liittyvät asiat. Seuraavaksi esitellään eri keinoja, kuten ohjelmistot sekä eri palveluntarjoajien erityispiirteet. Tämän jälkeen selvitetään tiekuntien edustajien mielipiteitä tienhoidon laadusta, käytetyistä palveluista sekä niiden hinnoittelusta.

Yksityisteitä ovat kaikki ne tiet, jotka eivät ole valtion tai kunnan ylläpitämiä. Tässä työssä keskitytään kuitenkin niin kutsuttuihin toimitusteihin, joille on perustettu tiekunta. Rahaa tien kunnossapitoon kerätään käyttömäärien suhteessa, yksiköinniksi nimitetyn menetelmän avulla. Lisäksi voidaan kerätä perusmaksua hallinnollisten kulojen kattamiseen. Tiekunnat ovat kirjanpitovelvollisia ja niiden talouden ja hallinnon hoitoon on tarjolla useita ohjelmistoja, tai sitten työt voi teettää ulkopuolisella palveluntarjoajalla.

Tiekunnille tehtyjen kyselyiden perusteella tärkein kriteeri tien hoidon suunnittelussa on kustannustehokkuus. Monille vastaajille tämä merkitsi tien hoitoa talkootyönä. Tienhoidon laatuun oltiin tyytyväisiä. Kiinnostavimpia palveluja ovat uudelleenyksiköinti ja perusparantaminen, jotka vaativat suurempaa ammattitaitoa kuin jokavuotiset hallinnolliset ja hoidolliset työt.

Lisähyötyä tiekunnat saavat yhteen liittymisestä, esimerkiksi palkkaamalla yhteisen tieisännöitsijän, joka hoitaa montaa toisiinsa yhteydessä olevaa yksityistietä yhtenä kokonaisuutena, jolloin jokainen tie hyötyy pienemmistä kustannuksista yksikköä kohden. Myös tieisännöitsijälle tällainen kokonaisuus on kannattavampi kuin yksittäiset tiet. Yleispätevää ohjetta ei voida antaa, mutta tiekuntien kannattaa ainakin harkita palveluiden kilpailuttamista. Tulevaisuudessa palveluiden käyttö lisääntyy.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Business Management

ANTEROINEN, REETA

Bachelor's Thesis

Supervisor

Commissioned by

December 2011

Keywords

Guide to financial administration of a private road

44 pages + 12 pages of appendices

Wenla Väisälä

Finnish Road Association

private roads, administration, financial administration

The field of private roads is changing, as the volunteers who maintained these roads are getting too old to continue the task, and the younger generation is not interested in taking over. Because of this, there was a need for a study to find the means of administration to properly address the situation.

This study was conducted to develop instructions and best practices for administration and financial administration of a private road in Finland. The aim was to find the best practices for administration of a private road.

This thesis discussed the possibilities to run the administration, such as using programs or buying services. Also, the private road representatives' opinions on the quality of the road maintenance, services used and the service pricing were viewed.

According to previous studies, the most important criteria for those making decisions on road maintenance was cost-efficiency. In many cases, this meant voluntary work of the stakeholders. Regarding the services that could be bought, the decision-makers were most interested in recalculating the units and planning and supervising the necessary upgrading work. It also became clear, that joining private roads, that lay near each other, into larger entities, would be worthwhile to both the road-owners and the private road host service provider. Cost per unit is lower, when the work area is larger. It seems clear, that in the future more and more services are needed in maintaining the private roads.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 YKSITYISTIE JA TIEKUNTA.....	6
2.1 Yksityistie	7
2.2 Tie kunta	7
2.3 Tie kokous	8
2.4 Tien perustaminen	9
2.5 Perusparannus	10
3 TIEN NORMAALI YLLÄPITO	10
3.1 Rahan lähteet	10
3.1.1 Valtion avustukset	11
3.1.2 Kunnan avustukset	13
3.1.3 Osakkailta kerättävät tiemaksut	14
3.1.4 Käyttömaksut	15
3.2 Rahan käyttö	16
3.3 Talousarvion teko	17
4 TIEYKSIKÖINTI	18
4.1 Tieosakastyypit ja liikennelajit	19
4.2 Asuin- ja lomakiinteistön painoluvut	19
4.3 Maatilan painoluvut	21
4.4 Erityisliikenteen painoluvut	24
4.5 Yksiköintityön käytännön toteutus	24

5 TALOUDEN HALLINNAN KEINOT	25
5.1 Tiekunnan hallinto omana työnä	25
5.1.1 Tiekunnille suunnatut taloushallinto-ohjelmat	26
5.1.2 Tiekunnille suunnatut hallinto-ohjelmistot	27
5.2 Tilitoimistopalvelut	29
5.3 TIKO-tieisännöitsijän palvelut	30
5.4 Metsäkeskuksen palvelut tiekunnille	32
6 KYSELYT TIEKUNNILLE	33
6.1 Tieisännöinnin tarvekartoitus Kuhmoisissa	33
6.2 Selvitys tiekuntien hallinnosta ja kustannusrakenteesta Pohjois-Karjalassa	35
6.3 Selvitys tiekuntien toiminnasta Etelä-Pohjanmaalla	37
7 TEHTYJEN TUTKIMUSTEN ANALYYSI.....	38
8 YHTEENVETO	39
LÄHTEET.....	42

LIITTEET

- Liite 1. Yksityisen tien valtionavustuskelpoisuus -lomake
- Liite 2. Yksityisen tien parantamisen valtionavustus –lomake
- Liite 3. Kouvolan kaupungin yksityistien avustushakemus
- Liite 4. ELY-keskuksen malli talousarvioksi
- Liite 5. Tiekunnan talousarvio -esimerkki
- Liite 6. Tappio-kirjanpito-ohjelman tilikartta

1 JOHDANTO

Tämän työn tarkoituksena oli kehittää yksityistien osakkaille ohjeistus yksityistien hallintoon ja erityisesti taloushallintoon. Aihe tuli ajankohtaiseksi laajemman, tälläkin hetkellä käynnissä olevan muutoksen vuoksi. Ennen yksityiset tiet, kuten muitakin maalaiskylän yhteisiä asioita, on tyypillisesti hoidettu talkoilla ja omin voimin. Monet tieasioita hoitaneet ja niihin perehtyneet henkilöt alkavat olla eläkeiässä ja jättäytyvät vähitellen pois tiekunnan tehtävistä. Tilalle ei kuitenkaan aina löydy nuorempia henkilöitä, joita kiinnostaisi perehtyä näin monimutkaiseen asiaan oman työnsä ohella. Osakkaat ovat kuitenkin vastuussa tiensä ylläpidosta ja kunnosta. Tässä työssä perehdytään eri vaihtoehtoihin tämän velvollisuuden hoitamiseksi, kuten ostopalveluihin ja omana työnä tekemisen vaatimukseen, sekä pyritään löytämään parhaat käytännöt tieasioiden hoitoon.

Aluksi kuvataan lyhyesti, mitä yksityistie sekä muut aiheeseen kiinteästi liittyvät termit tarkoittavat sekä yksityistien perustamiseen liittyvät asiat. Sen jälkeen käsitellään normaaliin tiekunnan toimintaan liittyvät rahanmenon kohteet sekä tulonlähteet. Tämän jälkeen esitellään taloudenpidon vaatimukset sekä eri keinoja tiekunnan talouden ja hallinnon hoitamiseen. Erikseen käydään läpi eri palveluntarjoajien erityispiirteet. Tämän jälkeen selvitetään tiekuntien edustajien mielipiteitä oman tiensä hoidon laadusta, mahdollisesti käytetyistä palveluista sekä niiden hinnoittelusta.

Yksityisteistä ja niille tarjottavista palveluista on tehty aiemmin muutama opinnäyte-työ eri ammattikorkeakouluihin. Nämä työt kuitenkin lähestyvät asiaa palveluntarjoajan (useimmiten metsäkeskuksen) näkökulmasta, kun taas tässä työssä aihetta lähestytään tiekunnan näkökulmasta: mitä vaatimuksia tiekunnalle asettaa laki, mitä velvollisuuksia tiekunnalla on ja mitä keinoja ja työkaluja tiekunnilla on käytettävissään.

2 YKSITYISTIE JA TIEKUNTA

Tässä luvussa käsitellään lyhyesti yksityisteihin liittyviä peruskäsitteitä ja niiden merkitystä sekä kerrotaan yleisesti yksityisten teiden hallinnointiin liittyvistä seikoista, niihin liittyvästä lainsäädännöstä sekä tien perustaminen ja perusparannus.

2.1 Yksityistie

Yksityisteitä ovat kaikki ne tiet, jotka eivät ole valtion tai kunnan ylläpitämiä. Niitä voivat olla yhden kiinteistön täysin yksityiset, omat tiet tai jopa vilkkaasti liikennöidyt läpikulkureitit, metsätiet puunkuljetuksia varten tai mökkitiet. Nimensä mukaisesti näitä teitä ylläpitävät yksityiset. Suomessa on kaikkiaan noin 350 000 km yksityisteitä (Tietilasto 2009: 34). Suomen tieyhdistyksen tilastojen vuodelta 2005 mukaan niistä 52 000 km, eli 15 690 kpl on valtionavustuskelpoisia. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen Jukka Tammisen (2011) mukaan vuonna 2010 valtionavustuskelpoisia teitä oli noin 53 000 km, eli määrä on pysynyt melko samana. Kuntien avustamia teitä on 65 000 km ja ylläpitämiä 15 000 km. (Suomen tieyhdistys 2005.) Pysyvän asutuksen käytössä olevia teitä on noin 100 000 km. Edellä mainittujen valtionavustuskelpoisten teiden varrella on noin 200 000 taloutta, joissa asutaan pysyvästi, sekä yhtä paljon kesämökkejä. Yhteensä näissä talouksissa teiden käyttäjiä on noin miljoona. Diplomi-insinööri Esko Hämäläinen arvioi, että kun otetaan huomioon myös muut yksityistiet sekä niiden asukkaat, asia koskettaa jopa paria miljoonaa suomalaista. (2007: 8.)

Yksityistiet jaetaan kolmeen ryhmään: kiinteistöjen omat tiet, sopimustiet ja toimitustiet. Omat tiet ovat vain kiinteistönomistajan omassa käytössä ja hoidossa, sopimustiet yleensä sopimuskumppanien. (Hämäläinen 2007: 8-9.) Näitä teitä laki yksityisistä teistä ei yleensä koske lainkaan (YksTL 1§). Toimitustiet ovat virallisessa toimituksessa perustettuja teitä. Tietoimituksessa on yhdelle tai useammalle tien varrella oleville kiinteistöille myönnetty perustieoikeus, ja sen toimittaa tielautakunta tai muu kunnan määräämä toimielin (YksTL 6 a §). Tämän toimituksen jälkeen uudet kiinteistöt tai määrääalan omistajat voivat hakea - ja niille tavallisesti vahvistetaan - tieoikeutta tiehen, joka säilyy kiinteistöllä myös kiinteistökaupan yhteydessä, joten uuden omistajan ei tarvitse hakea uutta oikeutta tiehen. (Hämäläinen 2007: 9.)

2.2 Tiekunta

Tien varrella olevien kiinteistöjen omistajat, joilla on tieoikeus, muodostavat tiekunnan, joka ylläpitää tietä. Tiekunta voi päätöksellään ottaa osakkaaksi uusia kiinteistöjä. Perusteeksi riittää tien käyttäminen. Nämä voivat kuitenkin kieltäytyä osakkuudesta, mikäli niillä on olemassa jokin muu kulkuyhteys, eivätkä ne tosiasiallisesti käytä ky-

seistä yksityistietä. (Hämäläinen 2007: 12.) Tiekunnan osakkailla on velvollisuus osallistua tienpitoon.

Tämä työ keskittyy nimenomaan yksityistielain tarkoittamiin toimitusteihin, joita hoitaa ja hallinnoi tiekunta. Tiekunta on oikeushenkilö, jolla on oikeus vaikkapa tehdä sopimuksia ja omistaa irtaimistoa. Tiekunta voi myös edustaa tieasioissa osakkaitaan. Tieosakkailla on yhdessä tienpitovelvollisuus. Laki (YksTL 6 §) määrittelee sen sisältävän tien tekemisen ja kunnossapidon.

Tiekunta valitsee joko toimitsijamiehen tai kolmijäsenisen hoitokunnan varajäsenineen vastaamaan tienpidosta enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Näiden henkilöiden ei tarvitse olla tieosakkaina kyseisessä tiekunnassa. Jos tiekuntaan valitaan hoitokunta, se valitsee keskuudestaan puheenjohtajan. Toimitsijamiehen tai hoitokunnan tehtävänä on edustaa tiekuntaa; pitää tiliä sen menoista, tuloista, varoista ja veloista; valmistaa ehdotus talousarvioksi vahvistettavaksi kokouksessa; esittää ehdotus maksuunpanoluetteloksi; periä tie- ja käyttömaksut vahvistetun luettelon mukaisesti; yleisesti huolehtia tiestä, tarvittaessa kieltää jonkin tien osan käyttö huonon kunnan vuoksi; vastata tien kunnostuksesta; olla kaikin tavoin vastuussa tiestä. (YksTL 67 §.) Hoitokunta kokoontuu tarvittaessa ja on päätösvaltainen, kun paikalla on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja kaksi jäsentä tai varajäsentä. Erimielisyyden sattuessa katsotaan hoitokunnan päätökseksi se mielipide, jota enemmistö on kannattanut (YksTL 59 §). Tiekunnan nimen kirjoittaa toimitsijamies tai hänen varamiehensä tai kaksi hoitokunnan varsinaista jäsentä yhdessä (YksTL 62 §).

2.3 Tiekokous

Tiekunnan tulee pitää vuosikokouksensa vuosittain ennen kesäkuun loppua, ellei muuta päätetä. Muita kokouksia pidetään tarpeen mukaan. Kokouksen koollekutsujana toimii toimitsijamies tai hoitokunnan puheenjohtaja. Kokouskutsut on toimitettava vähintään 14 vuorokautta ennen kokouspäivää, ja kutsussa on mainittava tienpidon kannalta merkittävät, käsiteltävät asiat. Kutsussa on mainittava myös maksuunpanoluettelon nähtävilläolopaikka, jossa siihen voi etukäteen tutustua. Tiekunta voi päättää, ettei kokousta pidetä joka vuosi, mutta vastaava kokous on järjestettävä vähintään joka nel-

jäs vuosi. (YksTL 65 §.) Tilintarkastus (tai nykyisin toiminnantarkastus) on silti tehtävä joka vuosi (Tiekunta tutuksi ja toimivaksi).

2.4 Tien perustaminen

Yksityistie perustetaan joko maanmittaustoimiston yksityistietoimituksella tai kunnan tielautakunnan toimituksella (Hämäläinen 2007: 15). Tietoimituksessa voidaan perustaa kokonaan uusi tie ja sen tiekunta, tai sitten esimerkiksi uusia tieoikeuksia tai selvittää seuraavia asioita: tien asema ja leveys; ketkä ovat tieosakkaita; tieyksiköiden sekä käyttömaksujen ja niiden perusteiden vahvistaminen; minkä ajan kuluessa tie on tehtävä valmiiksi, mikäli määräaika on tarpeen; kuinka toimituskustannukset on jaettava; korvaukset sekä muut vastaavat asiat, jos niitä ei ole muuten ratkaistu (YksTL 38 §).

Tietoimitusta voi hakea tieosakas yksin tai useampi yhdessä, toimituksen voi panna viereille myös kunta tai muu viranomaistaho, jopa vastoin tieosakkaiden tahtoa, jos tien hoito ei pelkän sopimisen varassa onnistu. Yleensä vain kahden osakkaan tiekuntaa ei perusteta, vaan näiden tulee keskenään sopia tien hoidosta. Kun tiekunta on perustettu, osakkaiden tulee valita sille nimi sekä toimitsijamies tai hoitokunta. Lisäksi täytyy sopia tilin avaamisesta ja tilinkäyttöoikeuksista sekä muista hallintoasioista. (Hämäläinen 2007: 15-16.)

Tiekunnan jakaminen ja purkaminen tai tieosakkaan oikeuden lakkauttaminen tai muuttaminen vastoin osakkaan tahtoa sekä jotkin muut toimet ovat sellaisia, että niistä tiekunta ei voi itse päättää, vaan ne täytyy hoitaa toimituksessa (Hämäläinen 2007: 16). Muuten tiekunnalla on laajat valtuudet päättää asioistaan itse.

Kun tiekunta on perustettu, se ja sen alainen yksityistie merkitään kyseisen alueen maanmittaustoimiston yksityistierekisteriin. Yksityistierekisteri on osa kiinteistötietojärjestelmää. Rekisteröitävät tiedot ovat nimi, sijaintikunta, hoitokunnan puheenjohtajan tai toimitsijamiehen nimi ja yhteystiedot sekä tieosakkaille yhteisesti myönnetty tien liitännäisalueet. Tiekunnan tulee ilmoittaa muuttuneet tiedot maanmittaustoimistoon. (Hämäläinen 2007: 102.) Yksityistierekisteri on ainoa virallinen rekisteri, johon tietoja yksityisteistä kerätään (Tiekunta tutuksi ja toimivaksi).

Kunnan tielautakunta tekee päätöksiä koskien vain sellaisia teitä, jotka on jo perustettu yksityistietoimituksessa. Se toimii silloin, kun tiekunta ei pysty tekemään päätöksiä asioissa, joissa sillä on päätösvalta, sekä muun muassa myöntää kunnan ylläpitoavustukset. (Hämäläinen 2007: 98 - 99.)

2.5 Perusparannus

Perusparannustyö on laajuudeltaan tavanomaista kunnossapitoa järeämpää, uuden tien rakentamistöihin vertautuvaa tien rakenteeseen kajoavaa kunnostusta. Tavallisimpia perusparannustöitä ovat kantavuuden parantaminen, rumpujen uusiminen, tien levenyttäminen tai liikenneturvallisuuden parantaminen esimerkiksi mutkaa oikaisemalla. Jos tietä on hoidettu säännöllisesti, voi perusparannushankkeeseen saada avustuksia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta (ELY-keskuksesta) sekä kunnalta. Parannushankkeen olennaisia osia ovat suunnittelu, rahoituksen järjestäminen, kilpailutus sekä itse toteutus. Jo suunnitteluvaiheessa kannattaa käyttää asiantuntijaa. Hankkeen edistyminen vaatii seurantaa sekä todennäköisesti ylimääräisiä tiekunnan kokouksia. Päätökset täytyy selkeästi kirjata kokouspöytäkirjoihin. (Hämäläinen 2007: 93 - 94.)

3 TIEN NORMAALI YLLÄPITO

Tässä osiossa käsitellään järjestäytyneen tiekunnan tavalliset rahanlähteet, avustusten hakumenettely sekä maksujen määräämisperusteita. Sen jälkeen kuvataan lyhyesti, millaisia menoja yksityistiellä on sekä talousarvioon liittyvät asiat. Raha-asioista vastaa tiekunnan valitsema toimielin eli toimitsijamies tai hoitokunta. Hoitokunnassa rahoista vastaa yleensä puheenjohtaja tai erikseen valittu taloudenhoitaja. Tilinkäyttöoikeus on yleensä samalla henkilöllä tai puheenjohtajalla ja taloudenhoitajalla kummallakin. Vaikka lain mukaan (YksTL 62 §) tiekunnan nimen kirjoittaa kaksi hoitokunnan jäsentä yhdessä, pankissa riittää yleensä yksi nimenkirjoittaja, kunhan hänen tilinkäyttöoikeudestaan on päätetty kokouksessa.

3.1 Rahan lähteet

Tien hoidosta vastaavat tieosakkaat yhdessä. Järjestäytymättömän yksityistien ollessa kyseessä kaikkien on oltava yhtä mieltä toimenpiteistä ja maksuista tai ainakaan tehdyt

päätökset eivät sido niitä, jotka ovat niitä vastustaneet (Hämäläinen 2007: 15). Järjestäytyneessä tiekunnassa riittää enemmistöpäätös, ja kustannuksiin joutuvat osallistumaan myös ne, jotka ovat jotakin asiaa vastustaneet. Rahaa kerätään tieosakkailta vuosittaisina yksikkö- ja perusmaksuina sekä satunnaisilta tien käyttäjiltä käyttömaksuina. Lisäksi toimituksella perustettu tiekunta voi hakea avustusta kunnalta tai valtiolta.

3.1.1 Valtion avustukset

Valtio myöntää yleensä avustusta vain perusparannushankkeisiin. Avustusta haetaan paikallisesta ELY-keskuksesta. Avustuksen edellytyksenä on se, että tie on valtionavustuskelpoinen. Avustuskelpoinen tie on autolla-ajokelpoinen; sille on perustettu tiekunta; tiellä on huomattava liikenteellinen merkitys tai sen varrella on vähintään kolme vakituista asuntoa, joista kauimmaiselle on vähintään kilometrin matka. Lisäksi vuosina 2009-2011 on ollut tarjolla perusparannusavustusta puutavarakuljetusten kannalta merkittävillä teillä. (Tamminen 2011.) Valtionavustuskelpoisuus on voimassa niin kauan, kuin tie täyttää ehdot. Tilanteen muuttuessa täytyy tehdä uusi hakemus. Avustuskelpoisuutta haetaan Yksityisen tien valtioavustuskelpoisuus -lomakkeella (Liite 1), jonka saa ELY-keskuksen internet-sivulta. Hakemukseen liitteeksi tarvitaan:

- kartta, johon on merkitty avustuskelpoiseksi haettavat tien osat ja tien vaikutusalueen pysyvä asutus
 - tietoituspöytäkirja ja tietoituskartta
 - karttaote maanmittaustoimiston yksityistierekisteristä
 - Metsähallituksen lausunto, jos haetaan puuhuoltomäärärahaa.
- (ELY-keskuksen internet-sivut.)

Päätökset avustuskelpoisuudesta tehdään mahdollisimman pian (Yksityisteiden parantamishankkeiden avustaminen).

Perusparannushankkeellekin haetaan rahoitusta ELY-keskuksesta. Tuki on harkinnanvaraista, ja sitä myönnettäessä otetaan huomioon hankkeen laajuus ja laatu sekä sen merkitys alueella. Ensisijaisesti avustetaan siltojen ja isojen rumpujen korjauksia sekä tulva- ja routavaurioiden korjauksia. Tässä vaikuttaa myös korjauksen kiireellisyys. Muita avustettavia hankkeita voivat olla kantavuuden tai liikenneturvallisuuden paran-

taminen. Avustuksia voi hakea ympäri vuoden ja päätökset tehdään määrärahojen puitteissa. (Tamminen 2011.) Tämä tarkoittaa sitä, että jos kyseisen vuoden määrärahat on jo käytetty, hakemus voi siirtyä seuraavalle vuodelle. Yksityisteitä koskevien internet-sivujen (ELY-keskuksen internetsivut) mukaan hakemus kannattaa tehdä töiden aiotua aloitusvuotta edeltävän vuoden kesällä.

Avustuksen suuruus on yleensä 60 % hankkeen hyväksytyistä arvonlisäverollisista kustannuksista. Siltahankkeissa avustus on 75 % ja puuhuoltokohteissa 50 % hyväksytyistä kustannuksista. Käytännössä hankkeen arvon tulee olla yli 10 000 euroa (Yksityisteiden parantamishankkeiden avustaminen). Tiekuunta tekee päätöksen valtionavustuksen hakemisesta ja vastaanottamisesta, kummankin tulee käydä ilmi pöytäkirjoista. Suunnittelijan täytyy olla ammattitaitoinen ja työstä täytyy laatia suoritepohjainen kustannusarvio arvonlisäverollisin summin.

Jos valtion tai muun julkisyhteisön tuki on yli 50 % hankkeen arvosta, on tiekunnan noudatettava lakia julkisista hankinnoista. Tämä tarkoittaa sitä, että jos kokonaisurakan hinta on yli 150 000 euroa tai yksittäisen tavara- tai palveluhankinnan arvo on yli 30 000 euroa, tulee noudattaa hankintalain määräyksiä tarjouskilpailun julkisesta ilmoittamisesta. (Tamminen 2011.) Tällöin hankintailmoitus tulee julkaista HILMA-sivustolla, joka on työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä maksuton, sähköinen ilmoituskanava julkisille hankinnoille. HILMAssa ilmoitetaan kansallisen ja EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat. (HILMA.) Tarkat ohjeet julkisen hankinnan suunnitteluun ja ilmoittamiseen löytyvät hankinnat.fi-verkkosivuilta.

Avustushakemus tehdään Yksityisen tien parantamisen valtionavustus -lomakkeella (Liite 2). Sen saa täyttöohjeineen Tiehallinnon internet-sivuilta. (Yksityisteiden parantamishankkeiden avustaminen.)

Hakemukseen on liitettävä:

- tien parantamista koskeva suunnitelma työselityksineen (kahtena kappaleena)
- suunnitelmakartta, johon on merkitty parantamiskohteiden sijainti sekä tien vaikutusalueen pysyvä asutus (kahtena kappaleena)
- suoritepohjainen kustannusarvio arvonlisäverollisena

- arvio kustannusarvioon sisältyvistä, tiekunnan omana työnä tehtävistä töistä ja niiden määrästä
 - pöytäkirja tiekunnan kokouksesta, jossa avustuksen hakemisesta on päätetty
 - alueellisen ympäristökeskuksen aukkolausunto tarvittaessa
 - alueellisen ympäristökeskuksen luvat tarvittaessa
 - muut luvat, suostumukset ja lausunnot tarvittaessa.
- (Yksityisteiden parantamishankkeiden avustaminen.)

Jos ELY-keskus tekee myönteisen avustuspäätöksen, hyväksymisilmoituksessa hyväksytään ja määrätään hankkeen suunnitelma ja kustannusarvio, avustusprosentti, avustuksen enimmäismäärä, maksuerien lukumäärä, työn valmistumisen määräaika sekä mahdolliset muut ehdot. Jos kielteinen päätös johtuu sen vuoden määrärahojen loppumisesta, voidaan hakemus siirtää käsiteltäväksi seuraavana vuonna. Kiireisissä perusparannushankkeissa, esimerkiksi tien sorruttua, tehdään päätökset nopeutetulla menettelyllä. (Yksityisteiden parantamishankkeiden avustaminen.)

3.1.2 Kunnan avustukset

Kunnat avustavat tiekuntia sekä perusparannushankkeissa että vuosittaisissa hoitomenoissa. Kunnat saavat itse päättää, avustavatko ne yksityisteitä ja millä tavoin (YksTL 95 1). Suomen Tieyhdistys on seurannut kuntien avustuskäyttäytymistä. Aiemmin jotkin kunnat hoitivat teiden kunnossapitoa hoitosopimuksin, jolloin ne laskuttivat tiekuntaa tekemästään työstä. Nyt tästä on kuitenkin alettu luopua, ja jätetty tiestä huolehtiminen tiekunnan vastuulle, ja kunta saattaa antaa rahallista avustusta kuluihin. Kuntien avustukset eivät ole lakisääteisiä, joten niihin voi vaikuttaa ainoastaan kunnallisen päätöksenteon kautta. (Hämäläinen 2007: 46 - 47.)

Avustuksia myönnetään erilaisin perustein, kuten pisteyttämällä tai muuten luokittelemalla teitä käytön ja asutuksen perusteella. Muita ehtoja avustuksen saamiselle ovat mm. tiekunnan olemassaolo, tiettyjen ylläpitotöiden tekeminen ja tietty kustannusten yläraja. (Hämäläinen 2007: 47-48.)

Esimerkkinä kunnan tai kaupungin käyttämästä luokittelusta voidaan käyttää Kouvolan kaupungin luokittelua. Ennen kuntaliitoksella syntynyttä uutta Kouvolaan ainakin Valkealan kunta tuki yksityisteitä hoitosopimuksella, eli kunta vastasi tien hoidosta ja laskutti siitä osan tiekunnalta. Vuoden 2009 kuntaliitoksen jälkeen hoitosopimukset irtisanottiin, ja uusi Kouvolan kaupunki siirtyi tukemaan rahallisesti tiekuntia, jotka joutuvat nyt itse vastaamaan kunnossapitotoimista. Kaupungin käyttämässä luokituksessa tiet jaetaan kahteen luokkaan, joista luokkaan I kuuluvat valtionavustuskelpoiset yksityistiet ja luokkaan II vain kaupungin avustusta saavat tiet. Luokan I tiet jaotellaan vielä ELY-keskuksen jaottelun mukaan luokkiin I-IV. Luokkaan II kuuluvat tiet määritellään seuraavasti: tien vähimmäispituus on 250 m, sen vaikutusalueella on oltava vähintään yksi pysyvä asunto tai tärkeä toiminto ja tien pitää olla toimitustie. Avustukset jaetaan eri luokille annettavien kertoimien perusteella:

- luokka I.I, kerroin 1,7
- luokka I.II, kerroin 1,6
- luokka I.III, kerroin 1,3
- luokka I.IV, kerroin 1,0
- luokka II, kerroin 0,5.

Tällä kertoimella kerrotaan tien avustettavien kilometrien määrä, ja tätä kautta myönnetty määräraha jaetaan avustukseen oikeutettujen ja sitä hakeneiden yksityisteiden kesken. Samoilla pisteillä voidaan jakaa sekä perusparannus- että kunnossapitoavustuksia. (Tietoisku yksityisteille 2011.) Avustusta haetaan kunnalta saatavalla lomakkeella, josta esimerkkinä on Kouvolan kaupungin käyttämä (Liite 3). Kun haetaan kunnossapitoavustusta, hakemukseen tulee eritellä vuoden arvioidut kustannukset tai liittää mukaan valmis talousarvio. Jos lisäksi haetaan perusparannusavustusta, täytyy hakemukseen liittää suunnitelma tehtävästä työstä, kustannusarvio ja kartta kyseisestä kohteesta. Ainakin Kouvolan kaupunki huomioi myös sen, myöntääkö ELY-keskus samaiselle hankkeelle tukea.

3.1.3 Osakkailta kerättävät tiemaksut

Loppuosa tien kunnossapidon kustannuksista katetaan tieosakkailta kerättäviltä vuotuisilla maksuilla, jotka jaetaan perus- ja yksikkömaksuihin. Perusmaksua voidaan kerätä kattamaan ainoastaan tiekunnan hallintokuluja, ei siis mitään suoraan tien hoitoon liittyviä kuluja. Perusmaksu määrätään samansuuruisena jokaiselle osakkaalle, joista

osa saattaa omistaa monta erillistä kiinteistöä. Tämä tasaa tiemaksuja tasapuolisemmiksi, koska hallintokulut (kuten kokous- ja laskutuskulut) ovat kiinteitä, tien käytöstä tai pituudesta riippumattomia. (Hämäläinen 2007: 64.)

Tienhoito rahoitetaan tien käyttömääriin perustuvilla yksikkömaksuilla. Tätä varten suoritetaan yksiköinti, jossa kaikkien osakkaiden tienkäyttö ja -kulutus arvioidaan ja pisteytetään. Näin joka kiinteistölle saadaan määrättyä yksiköt, joiden suhteessa vuotuiset hoitokulut jaetaan ja laskutetaan. Ensin arvioidaan, paljonko rahaa vuoden aikana tarvitaan, ja saatu summa jaetaan tiekunnan yksiköiden kokonaismäärällä. Näin saadaan yksikköhinta, jolla kerrotaan kunkin osakkaan yksikkömäärä. Yksikköhinta ja maksuunpanoluettelo täytyy talousarvion ohella vahvistaa tiekunnan vuosikokouksessa. Maksuunpanoluettelosta käyvät ilmi jokaisen osakkaan tieyksiköt. Jos tienkäyttöön on tullut oleellisia muutoksia, yksiköt muuttuvat vastaavasti.

Viime vuosina, valtion luovuttua vuotuisista kunnossapitoavustuksistaan, on monessa tiekunnassa tiemaksujen määrä noussut paljonkin. Rahaa kannattaa silti kerätä tarpeeksi, jotta kaikki tarpeelliset työt saadaan tehtyä ja tie pysymään hyvässä kunnossa. (Hämäläinen 2007: 64.)

3.1.4 Käyttömaksut

Normaalista käytöstä poikkeavasta liikenteestä voidaan määrätä käyttömaksu. Tämä maksu voidaan määrätä tieosakkaalle, jonka tienkäytössä on väliaikainen poikkeus ja jonka vuoksi olisi kohtuutonta määrätä kokonaan uudet yksiköt, varsinkin kun ne jouduttaisiin palauttamaan pian ennalleen. (YksTL 23 §.) Muutoksen tulee olla huomattava, että maksu voidaan määrätä, eikä sitä tule käyttää rangaistusluonteisesti. Myös satunnaisille tienkäyttäjille, jotka eivät ole tieosakkaita eivätkä täten kuulu tieyksiköinnin piiriin, voidaan määrätä käyttömaksu (YksTL 23 §). Tällaista satunnaista käyttöä, jossa käyttäjällä on kiinteistönomistajaa vastaava oikeus käyttää tietä, voivat olla esimerkiksi voimalinjojen rakentaja tai käyttöoikeuden lunastaja. (Hämäläinen 2007: 65.) ”Käyttömaksu on vuotuismaksu, ellei toisin sovita...” (YksTL 23 §). Myös pääasiallisesti metsätalouden käytössä olevalle tielle voidaan yksiköiden sijasta määrätä käytön määrää vastaavat käyttömaksut. Muut kuin metsätalouskäyttäjät voivat maksaa käyttömaksunsa kerran vuodessa. (Hämäläinen 2007: 66.)

Fingrid Oyj on laatinut yhteistyössä MTK ry:n ja Sähköenergialiitto ry:n kanssa vuonna 1998 suosituksen yksityisteiden käyttömaksusta, jolla korvataan voimalinjojen kunnossapidosta aiheutuva tien käyttö. Maksu maksetaan tiettyjen periaatteiden mukaan laskettuna korvauksena aina 10 vuodeksi kerrallaan. Isommista rakennustöistä maksetaan silti erillinen korvaus, ja jos tie kärsii vaurioita, ne korjataan. Fingrid Oyj itse tekee aloitteen ja lähestyy tiekuntaa kirjeellä, jossa ilmoittaa laskemansa korvauksen määrän, ja pyytää ilmoittamaan tiekunnan tilinumeron. (Hämäläinen 2007: 65-66.)

Tiekuntaan tulevilta uusilta osakkailta voidaan periä kohtuullinen korvaus tien rakentamis- tai parannuskustannuksista, mikäli osakkaalle voidaan katsoa koituneen huomattavaa hyötyä tien tekemisestä tai parantamisesta ja mikäli kustannukset ovat viimeisten 15 vuoden ajalta. (YksTL 24 §.) Maksun määräämisessä tulee ottaa huomioon kulunut aika ja tiestä saadun hyödyn suuruus. Ajan kuluminen voidaan ottaa huomioon vaikkapa tasapoistoilla tai alennuksella kutakin vuotta kohden. Kohtuulliseksi voitaisiin katsoa vaikkapa viiden vuoden kuluttua rakentamisesta kahden kolmasosan suuruisen maksu verrattuna siihen, mitä olisi pitänyt maksaa uudesta tiestä. (Hämäläinen 2007: 67.)

3.2 Rahan käyttö

Tiekunta käyttää rahaa lähinnä tien ylläpitoon ja kunnostukseen. Perinteisesti nämä kulut jaetaan talvi- ja kesätöihin. Jako näkyy myös tiekunnille tehdyissä kirjanpito-ohjelmistoissa, niiden tilikartoissa on tarkat erittelyt eri kulutypeille. Talvitöihin kuuluvat lähinnä lumen aeraus ja liukkauden torjunta. Kevätpuolella niihin voi kuulua myös rumpujen sulattelua sekä routavaurioiden korjausta. Syksyllä täytyy laittaa aerausmerkit paikoilleen.

Kesätöihin kuuluu rumpujen korjausta, sorastusta, pölyntorjuntaa, niittoa ja lanausta. Osan näistä töistä voi tiekunta hoitaa itse talkoilla tai hankkimalla niittokoneen tai lanan tiekunnan omaan käyttöön. Erikseen tulevat myös perusparannustyöt, jotka ovat usein isoja hankkeita.

Muita tiekunnan kuluja ovat hallintokulut, joita syntyy ainakin kokouskutsujen lähettämistä sekä ilmoituksista lehdissä, laskutuksesta, toimitsijoiden kulukorvauksista sekä mahdollisista käytetyistä hallinto- ja kirjanpito palveluista.

3.3 Talousarvion teko

Talousarvio tehdään vuosittain kuluvalle vuodelle, ja jos toiminta- ja varainhoitokausi on kalenterivuosi, on vuosikokous pidettävä ennen kesäkuun loppua, ja siinä on vahvistettava kuluvan vuoden talousarvio. Varsinkin suuremmissa tiekunnissa on tärkeää aloittaa työ arvioimalla, mitä töitä ja missä laajuudessa vuoden aikana on tehtävä ja paljonko niihin tarvitaan rahaa. Tulopuolelta nähdään tilin saldo kauden alussa, siihen lisätään tiedetty tai arvioitu kunnan kunnossapitoavustus ja lopputarve rahoitetaan perus- ja yksikkömaksuilla. Liitteenä (Liite 4) on ELY-keskuksen antama mallipohja tiekunnan talousarvioksi. (ELY-keskuksen yksityistie-sivut.) Talousarvioehdotus kannattaa tehdä vertailuna edellisen vuoden arvioon ja toteutumaan. Taulukossa 1 on yksinkertaistettu kaavio talousarvion pohjaksi.

Liitteessä 5 on esimerkkinä tämän opinnäytetyön tekijän omalle tiekunnalle tehty kaksi talousarviota vuodelle 2011. Talousarvioita on kaksi erilaista, sillä vuoden 2011 vuosikokouksessa piti päättää, aloitetaanko tien perusparannustyö ja otetaanko vastaan Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen myöntämä perusparannusavustus. Tosin, jos perusparannushanketta ei olisi aloitettu, niin silloin perusmaksu ja yksikkömaksu olisivat voineet olla alhaisemmat.

Perusparannusvaihtoehtoon on merkitty jo todelliset, yhteenlasketut hankkeen menot, mm. lainannostokulut sekä urakoitsijan tarjouksen mukainen hankkeen kokonaiskustannus. Tuloihin taas on merkitty myönnetty avustus sekä pankin kanssa sovittu lainasumma. Hankkeeseen on tulossa myös kaupungin myöntämä avustus, mutta kaupungin määrärahat vuodelle 2011 oli jo jaettu, joten avustus on luvattu maksaa seuraavan vuoden määrärahasta, ja aluksi kaupungin osuuskin rahoitetaan lainalla. Tie kunta on aiempina vuosina kerännyt korkeampaa yksikkömaksua, ja sillä tavoin kerännyt omaa rahoitusosuuttaan valmiiksi. Myös seuraavana vuonna erääntyviä korkoja ja lyhennyksiä varten olisi hyvä jättää rahaa säästöön.

Taulukko 1. Yksinkertainen talousarvion malli (Hämäläinen 2007: 34.)

Menot	Tulot
Kesäkunnossapito	Avustukset
* lanaus	* valtionavustus
* suolaus	* kunnanavustus
* muut työt	
Talvikunnossapito	Tie- ja käyttömaksut
* aoraus	* tiemaksut
* hiekoitus	* käyttömaksut
* muut työt	
Kunnostustyöt	Muut tulot
* sorastus	
* ojat ja rummut	
* muut työt	
Hallintomenot	Säästöt
Yhteensä	Yhteensä

4 TIEYKSIKÖINTI

Yksityistielle määrätään erilliset tieyksiköt sekä rakentamista että kunnossapitoa varten. Rakentamisyksiköissä on otettava huomioon tiestä saatava hyöty (Maanmittauslaitos 2010: 10). Tässä työssä keskitytään kunnossapitoyksiköintiin. Jotta tieosakkaat maksaisivat tiemaksuja oikeudenmukaisessa suhteessa käyttönsä mukaan, käytetään yksiköinniksi kutsuttua menetelmää, jonka avulla jokaisen osakkaan tienkäyttö pisteytetään. Tärkeintä on, että saman tiekunnan osakkaiden yksiköt ovat keskenään tasapuolisia. Jokaiselle kiinteistötyypille on oma painolukunsa, joka kuvaa vuotuista käyttömäärää. Se kerrotaan kilometrimäärällä, joka kiinteistöltä on yksityistien alkuun. Saatuja yksiköitä voidaan muokata korjauskertoimilla ylös- tai alaspäin, vastaamaan todellista käyttöä.

Tienkäyttöyksiköitä ovat esimerkiksi kiinteistöt, määräalat sekä toisen mailla sijaitsevat pysyvät rakennukset. Maatila on usein monen kiinteistön, viljelmän (viljelmien) ja metsälön (metsälöiden) muodostama käyttöyksikkö, jossa eri osien yksiköt lasketaan yhteen kokonaisyksiköiksi. (Maanmittauslaitos 2010: 7.)

4.1 Tieosakastyypit ja liikennelajit

Taulukossa 2 näkyvät eri tieosakastyypit ja niiden liikennelajit. Liikennelajeilla on omat lyhenteensä. Ulkoinen liikenne tarkoittaa kiinteistöltä yksityistien ulkopuolelle suuntautuvaa liikennettä, eli asuinkiinteistöillä normaalia työmatka- ym. liikennettä (ULA). Maatilalla on erilaisia liikennetyyppejä: asumisesta aiheutuva liikenne (ULM) vastaa asuinkiinteistöjen liikennettä, maitoajot (ULMa) tietenkin tarkoittavat maitoauton käyntejä, sisäinen liikenne tarkoittaa talouskeskuksen ja tilan pelto- tai metsälohkojen välistä liikennettä. Erityisliikennettä on kaikki normaalista asumisesta, lomailusta tai maataloudesta poikkeava säännöllinen liikenne sekä elinkeinon harjoittajan aiheuttama liikenne. Erityisliikenteen osalta painoluku määräytyy käytettävien ajoneuvojen mukaan. (Maanmittauslaitos 2010: 7-8.)

Tieyksiköt määritellään tonnakilometreinä, joka saadaan edellä mainitulla tavalla; tieosakkaan keskimääräisen vuotuisen liikenteen kokonaispaino kerrotaan käytetyn matkan pituudella (Maanmittauslaitos 2010: 10).

Taulukko 2. Tieosakastyypit ja liikennelajit (Maanmittauslaitos 2010: 7)

Tieosakas	Liikennelaji
1. Asuinkiinteistö (A)	Asuinkiinteistön ulkoinen liikenne (ULA)
2. Lomakiinteistö (L)	Lomakiinteistön ulkoinen liikenne (ULL)
3. Maatila (M)	Talouskeskuksen ulkoinen liikenne - asumisesta aiheutuva liikenne (ULM) - maitoajot (ULMa) Viljelmä Ulkoinen liikenne - maatalousammatin harjoittamisesta aiheutuvat ajot (ULV) Sisäinen liikenne (SLV) Metsälö Metsäliikenne (MeL) - puutavaran kuljettamisesta ym. aiheutuva ulkoinen liikenne (ULMe) - metsätöistä ym. aiheutuva sisäinen liikenne (SLMe)
4. Elinkeinoon harjoittajat ja muut erityiskäyttäjät (E)	Erityisliikenne (EL)

4.2 Asuin- ja lomakiinteistön painoluvut

Taulukossa 3 on eritelty erityyppisten kiinteistöjen painoluvut. Asuinkiinteistö tarkoittaa ympärivuotiseen asumiseen tarkoitettua kiinteistöä, jolla on pientalo. Asunnolla tarkoitetaan ruokakuntaa (kaksi aikuista ja kaksi lasta), jolla on henkilöauto ja josta käydään päivittäin töissä kiinteistön ulkopuolella. Muita liikennemuotoja ovat esimer-

kiksi vapaa-ajanmatkat ja asiointimatkat. Painoluku sisältää myös palveluliikenteen, kuten postinjakelun. Painolukua korjataan alaspäin vain poikkeustapauksissa. Rakentamattoman tontin painolukua voidaan käyttää silloin, kun kiinteistöllä ei tehdä raivaus- tai rakennustöitä. Mitä lähempänä todennäköinen käyttöönotto on, sitä korkeampi painoluvun pitäisi olla, ja sen pitäisi lähestyä valmiiksi rakennetun kiinteistön painolukua. (Maanmittauslaitos 2010: 13.)

Taulukko 3. Asuin- ja lomakiinteistöjen painoluvut ja korjauskertoimet (Maanmittauslaitos 2010: 13-16)

Tieosakas	Painoluku	Korjauskertoimet
1. Asuinkiinteistö	900 tonnia/asunto	Kiinteistölle liikennöi useampi kuin yksi henkilöauto: kaksi henkilöautoa > + 10 ... 30 % kolme henkilöautoa > +30 ... 50 %
- rakentamaton asuinkäyttöön tarkoitettu kiinteistö	30 tonnia/ rakennuspaikka	
2. Lomakiinteistö		Lomakiinteistölle ei liikennöidä henkilöautolla > -30 ... -60 %
- kesäkäyttö	150-300 tonnia/lomakiinteistö	
- ympärivuotinen käyttö	500-700 tonnia/lomakiinteistö	
- rakentamaton lomakäyttöön tarkoitettu kiinteistö	30 tonnia/ rakennuspaikka	Lomakiinteistölle liikennöi useampi kuin yksi henkilöauto > ks. Asuinkiinteistön kertoimet

Tämän työn tekijän hoitamalla yksityistiellä on esimerkiksi erilaisia haaroja, joista osa on umpiteitä ja osa läpiajoteitä. Läpiajotien varrella tavallisen asuinkiinteistön yksiköt (painoluku 900) on laskettu seuraavasti: tontin ala on 1 ha (lukua 1 käytetään kertoimena kaikissa asuinkiinteistöissä), etäisyys tien toiseen päähän on 1,8 km ja toiseen päähän 1,5 km ja koska tie on läpiajotie, saadut yksiköt kerrotaan 0,5:llä.

Eli: $1 * 900 * 1,8 * 0,5 + 1 * 900 * 1,5 * 0,5 = 810 + 675 = 1485$. Liikennelaji on ULA, eli Asuinkiinteistön ulkoinen liikenne.

Päättävän tien varrella sijaitsevan tavallisen asuinkiinteistön yksiköt lasketaan muuten samalla tavalla, mutta yksiköitä ei puoliteta. Jälleen pinta-alan kertoimena käytetään yhtä.

$1 ("ha") * 900 * 1,0 (km) = 900$ yksikköä (ULA).

Lomakiinteistöllä on lähinnä kesäasumiseen tarkoitettuja rakennuksia. Matkat ovat mm. siirtymismatkoja, vierailumatkoja ja asiointimatkoja, myös jätekuljetukset sisäl-

tyvät painolukuun. Kesäkäytön alarajaa käytetään silloin, kun kiinteistöllä oleskellaan 1-3 viikkoa kesässä. Ylärajan painolukua käytetään silloin, kun kiinteistö on normaalissa käytössä, ja siellä oleskellaan 4 - 5 viikkoa kesällä sekä muutama viikonloppu keväällä ja syksyllä. Siihen ei sisälly talviaurausta. Ympärivuotisen käytön alarajan painolukua käytetään silloin, kun kiinteistöllä oleskellaan 4 - 5 viikkoa kesällä ja lähes joka viikonloppu muuna aikana. Ylärajan painolukua käytetään, kun kiinteistö on ns. kakkosasunto. Näihin painolukuihin sisältyy myös talviauraus.

Rakentamattomaan lomakiinteistöön pätevät samat säännöt kuin asuinkiinteistöönkin. Mikäli lomakiinteistön käyttötiheys ei ole tiedossa, voidaan käyttää painolukua 300. Kuten asuinkiinteistöllä, myös lomakiinteistöllä painoluku arvioidaan ruokakuntakohteisesti. Eli jos samalla kiinteistöllä on useampi erillinen loma-asunto, lasketaan jokaiselle todelliseen käyttöön perustuvat yksiköt. Jos kyseessä on yhteiskäytössä oleva kiinteistö, jossa osa sukulaisista majoittuu talousrakennuksissa eikä erillisissä lomaa-asunnoissa, voidaan painoluku laskea yhden ruokakunnan mukaan ja korottaa tarvittavan suurella korjauskertoimella. (Maanmittauslaitos 2010: 14 - 16.)

4.3 Maatilan painoluvut

Maatilojen liikenteessä on useammanlaisia liikennelajeja, johtuen toiminnan luonteesta. Maatilan liikenteestä arvioidaan erikseen talouskeskuksen sekä pelto- ja metsälohkojen liikenne. Vaikka maatila koostuukin useammista kiinteistöistä, sille voidaan kokonaisuutena määrätä yksi perusmaksu. Yksiköintilomakkeeseen eri kiinteistöt voidaan merkitä allekkain, ja jokaiselle määritellään omat yksiköt, jotka sitten lasketaan kaikki yhteen. Taulukossa 4 näkyvät talouskeskuksen ja viljelmien painoluvut. Talouskeskusta käsitellään lähinnä kuten asuinkiinteistöä. Sen painoluku on hieman alhaisempi (750), mikäli tila on perheen pääasiallinen työpaikka. Mikäli tilalta käydään normaalissa päivätyössä muualla, sille annetaan asuinkiinteistön painoluku (900). Eri-tyyppisille viljelmille on annettu erilaisia painolukuja per hehtaari. Sika- ja siipikarjatilat käyttävät viljatilojen painolukua. Vilja- ja nautakarjatiloiilla ulkoisen liikenteen katsotaan tapahtuvan viljelmän talouskeskuksesta, sokerijuurikas- ja perunatiloilla matka lasketaan väliavaraston sijainnin mukaan. (Maanmittauslaitos 2010: 16 - 19.)

Taulukko 4. Maatilan talouskeskuksen ja viljelmien painoluvut ja korjauskertoimet
(Maanmittauslaitos 2010: 16 - 20)

Kiinteistötyyppi	Painoluku	Korjauskertoimet
Talouskeskus	750 tonnia/maatila	Kiinteistölle liikennöi useampi kuin yksi henkilöauto tai työssä käydään tilan ulkopuolella: kaksi henkilöautoa > + 10 ... 30 % kolme henkilöautoa > +30 ... 50 %
- jos käydään työssä tilan ulkopuolella	900 tonnia / maatila	
Peltolohkon ulkoinen liikenne		Ulkoisen liikenteen painoluvun korjaustekijät: Luomutila > -5 ... -10 %
- nautakarjatilat	25 tonnia/hehtaari	
- viljatilat	25 tonnia/hehtaari	
- sokerijuurikas- ja perunatilat	75 tonnia/hehtaari	
Peltolohkon sisäinen liikenne		Sisäisen liikenteen painoluvun korjaustekijät: Peltolohkon pinta-ala otetaan tarvittaessa huomioon yli 5 ha:n lohkoilla, korjaus > -10 ... -30 %
- nautakarjatilat	120 tonnia/hehtaari	
- viljatilat	50 tonnia/hehtaari	
- sokerijuurikas- ja perunatilat	100 tonnia/hehtaari	
- hoidettu viljelemätön pelto	15 tonnia/hehtaari	
- lannankuljetus erillisinä	25 tonnia/ lietalanta-kuorma	
		Luomutila > -5 ... -10 %

Viljelmän sisäinen liikenne lasketaan peltolohkoittain. Ne ovat alueita, joilla viljelytyöt suoritetaan samanaikaisesti. Sisäiseen liikenteeseen lasketaan kaikki normaalit viljelytyömatkat tilan talouskeskuksesta pellolle. Nautakarjatilan painoluku sisältää myös lietalannan kuljetuksen. Mikäli viljelmien pääasiallisia viljelykasveja ei voida määrittää, käytetään viljatilan painolukua. (Maanmittauslaitos 2010: 19 - 21.)

Metsälön liikenne lasketaan metsälohkoittain, metsän keskikasvun ja siitä johdetun hakkuukertymän perusteella. Nämä luvut vaihtelevat eri puolilla Suomea, joten Suomi on jaettu viiteen (Lappi vielä erikseen kolmeen osaan) eri vyöhykkeeseen, joiden painoluvut ovat erisuuruisia. Myös metsälön liikenne jaetaan sisäiseen (SLMe) ja ulkoiseen (ULMe) liikenteeseen. Sisäinen liikenne on metsänhoitotöistä johtuvaa, ja ulkoisen liikenne hakkuista ja puutavaran kuljetuksista johtuvaa. Metsälohkon koko liikenteen (MeL) painolukua voidaan käyttää silloin, kun sisäisen ja ulkoisen liikenteen käyttämä matka on sama, esimerkiksi kun tilan talouskeskus on yksityistien ulkopuolella, ja vain metsälo kuuluu tiekuntaan. Laskelma voidaan tehdä joko arvioitun keskimääräisen hakkuukertymän perusteella, tai sitten se voi perustua alueelle tehtyyn metsäsuunnitelmaan, jossa on arvioitu alueen, vaikkapa seuraavien 10 vuoden, hak-

kuut ja hoitotyöt. Jos on kyse rakentamiskustannusten osittelusta, pitäisi ottaa huomioon seuraavien 15 vuoden suunnitelmat. (Maanmittauslaitos 2010: 21 - 23.)

Maitokuljetusten yksiköinti perustuu maitoauton käyntikertoihin sekä alueella olevien maitotilojen määrään. Painolukuun vaikuttaa myös maitoauton paino. Käytetyn matkan ja auton painon ja käyntitiheyden mukaan lasketut yksiköt jaetaan yksityistien vaikutusalueella olevien maitotilojen kesken. Laskennassa täytyy käyttää maksimikustannusperiaatetta, jolla varmistetaan, etteivät yksittäisen maidontuottajan yksiköt kasva suuremmiksi kuin mitä hänen yksikkönsä olisivat, jos hänen tilansa olisi tien varrella ainoa, jossa maitoauto käy. (Maanmittauslaitos 2010: 17 - 18.)

Maataloudesta aiheutuu myös erityisliikennettä, jota ei ole laskettu mukaan kiinteistöjen normaaliin sisäiseen tai ulkoiseen liikenteeseen. Tällaisia ovat muun muassa rehu- kuljetukset, joista voidaan tarkkaan laskea keskimääräisen kuormakoon ja kuljetuskerrojen perusteella yksiköt. Muita liikennetyyppejä voivat olla esimerkiksi asiakasliikenne mansikkatiloille, teurasajot sekä muu vastaava liikenne. (Maanmittauslaitos 2010: 26.)

Esimerkkinä käytetyn yksityistien osakkaana on enää yksi maitotila, jonka yksiköt on laskettu seuraavasti:

tal.keskus	ULVa	1 ha * 900 tn * 1,2 km * 0,5 =	540
tal.keskus	ULVa	1 ha * 900 tn * 1,4 km * 0,5 =	630
viljelmä	ULVi	8,2 ha * 25 tn * 0,8 km =	163
metsälö	ULM	5,6 ha * 8 * 0,8 km =	36
maitoajo	ULVm	1 * 585 * 8,3 km =	2913
YHTEENSÄ			4282 yksikköä.

Samalla tilallisella on tiekunnan alueella toinenkin kiinteistö, johon kuuluu kaksi viljelmää ja kolme metsälöä, joille kullekin on määritelty omat yksiköt, tosin niin että metsän painolukuna on käytetty 15 tonnia, joka on tiekunnan käyttämä metsälön painoluku. Se on arvioitu yksiköintiä tehdessä, eivätkä määritysperusteet ole enää tiedossa. Tiekuunta on päättänyt myös käyttää metsälöillä vain kokonaisliikenteen painolukua, eikä sitä ole jaettu erikseen sisäiseen ja ulkoiseen. Ei myöskään ole tiedossa, miksi päättilaan kuuluvalla metsälöllä on annettu painoluvuksi vain kahdeksan. Syynä voi

olla esimerkiksi se, että päärakennuksen yhteydessä olevalle metsäpalstalle ei yleensä kuljeta tien, vaan tilan omien maiden kautta.

4.4 Erityisliikenteen painoluvut

Erityisliikennettä (EL) on kaikki tavallisesta asumisesta ja maataloudesta poikkeava, sekä yritystoiminnasta johtuva liikenne. Erityisliikenteen painoluku lasketaan kertomalla vuotuinen matkojen lukumäärä (meno- ja paluumatkat erikseen) kyseisessä liikenteessä käytetyn ajoneuvon keskimääräinen kokonaispaino (ajoneuvo + kuorma). Taulukossa 5 on eritelty joidenkin ajoneuvotyyppien painoja laskentaa varten. (Maanmittauslaitos 2010: 23.)

Taulukko 5. Joitakin erityisliikenteen ajoneuvotyyppien painoja (Maanmittauslaitos 2010: 23)

Ajoneuvotyyppi	Tyhjäpaino, tonnia	Kokonaispaino, tonnia
Henkilöauto, keskimäärin		1
Pakettiauto, keskimäärin		2
Linja- ja kuorma-autot ilman perävaunua, kaksiakselinen auto	10	18
Traktori + perävaunu	5	15

Varsinaisen yritystoiminnan lisäksi erityisliikennettä voi olla luonnonsuojelualueelle suuntautuva liikenne, ravi- tai ratsastustoiminta, metsästys ja kalastus. Ammattimainen ravi- ja ratsastustoiminta tulee huomioida tieyksiköissä, tilapäisesti tietä voi kulkea ratsainkin jokamiehenoikeudella. Yksiköitä määrättäessä ravitoiminnasta pitää ottaa huomioon hevosten määrä sekä käytön määrä ja laatu. Tavanomaisen ravivalmennuksen painoluvuksi on arvioitu 225 tonnia/hevonen/km, saatuja yksiköitä voidaan korjauskerroin viilata oikeudenmukaisemmaksi. Ratsastuksen kulutukseksi on arvioitu puolet ravivalmennuksen rasituksesta, painoluku on 110 tonnia/hevonen/km. (Maanmittauslaitos 2010: 24 - 27.)

4.5 Yksiköintityön käytännön toteutus

Tieyksiköinnin voi tehdä tiekunta itse, ainakin pienessä muutamien osakkaan tiekunnassa. Suuremmissa tiekunnissa työn määrä on jo suuri, ja vaikka esimerkiksi hoitokunta voidaan valtuuttaa työ tekemään, siihen kannattaa usein hankkia apua ammatti-

laisilta, etenkin jos kyse on monihaarisesta yksityistiestä. Palveluntarjoajia on useita, yleensä sellaisia jotka tarjoavat myös muuta hallintopalvelua tiekunnille. Tällaisia voivat olla ainakin jotkin tilitoimistot, TIKO-tieisännöitsijät, paikalliset metsäkeskukset sekä maanmittauslaitos. Työn tekemistä itse voivat helpottaa tiekuntien käyttöön tehdyt ohjelmat, joita saattavat käyttää myös edellä mainitut palveluntarjoajatkin.

5 TALOUDEN HALLINNAN KEINOT

Tiekunta on kirjanpito- ja verovelvollinen (Hämäläinen 2007:15). Käytännössä veroa ei yleensä tarvitse maksaa, koska tien ylläpito ei ole veronalaista, voittoa tavoittelevaa tai tuottavaa toimintaa. Veroa tiekunta joutuu maksamaan lähinnä silloin, jos se tekee vaikkapa toiselle yksityistielle kunnostustöitä.

Taloushallinnon tehtävät sisältävät maksuliikenteen, tiemaksujen laskutuksen sekä kirjanpidon tehtävät, lisäksi tulee huolehtia tilintarkastuksesta tai nykyisin käytössä olevasta toiminnantarkastuksesta. Lisäksi taloushallintoon liittyvät kiinteästi muut hallinnon tehtävät, kuten osakastietojen ylläpito, kokouskutsut ja -järjestelyt, maksuunpanoluettelon teon sekä yksiköinnin vaatimat muutokset sekä tarvittaessa koko yksiköinnin uusiminen. Myös tiekunnille palveluita ja ohjelmistoja tarjoavat yritykset ja muut toimijat tarjoavat usein kaikkia edellä mainittuja palveluja, joista voidaan koota paketti tiekunnan tarpeiden mukaan.

5.1 Tiekunnan hallinto omana työnä

Satu-Meri ja Seija Salon opinnäytetyössään tekemän kyselyn perusteella tiekunnat haluavat hoitaa asiansa mahdollisimman kustannustehokkaasti, ja työt tehdään usein talloilla. Useimmin ostettuja palveluita ovat taloushallintopalvelut. (Salo & Salo 2010: 26 - 27.)

Monet tiekunnat hoitavat kirjanpitonsa ja muut hallintotyönsä itse. Pienissä, muuttaman osakkaan tiekunnissa se on helppoa; yksinkertainen kirjanpito, johon merkitään vuotuiset muutamat menot ja tulot, on helppoa tehdä tilikirjaan tai jonkinlaiseen taulukkoon ilman kirjanpitäjän koulutustakin. Maksuunpanoluettelot ja osakasluettelot on helppo tehdä ja muokata nykyisillä monipuolisilla ohjelmistoilla, kuten tekstinkäsitte-

ly- tai taulukkolaskentaohjelmalla. Laskut voi kirjoittaa valmiille pohjille käsin tai tulostaa esimerkiksi ohjelmistojen makrojen avulla.

5.1.1 Tiekunnille suunnatut taloushallinto-ohjelmat

Jos tietojen käsittely ”manuaalisesti” on liian monimutkaista esimerkiksi tilitapahtumien suuren määrän vuoksi tai jos halutaan tarkempaa tietoa kulurakenteesta, voi ottaa käyttöön joko pelkän kirjanpito-ohjelman, jossa on tiekunnalle sopiva tilikartta, tai voi hankkia käyttöön kokonaisen hallinto-ohjelman, jolla voi hallinnoida kaikkia tietoja ja tulostaa osakasluettelot, kiinteistöjen tiedot, laskut ja kirjanpidon tulosteet.

Internetistä voi ladata ilmaiseksi Jussi Lahdenniemen tekemän Tappio-nimisen kirjanpito-ohjelman Windows-käyttöjärjestelmään. Hän on ohjelmistoalan ammattilainen, joka suunnitteli ohjelman, koska tarjolla ei ollut valmiita, edullisia ja helppokäyttöisiä kirjanpito-ohjelmia pienten yritysten tai yhdistysten käyttöön. Ohjelmasta on tehty versioita vuosina 2002 - 2004, mutta sen jälkeenkin Lahdenniemi on kirjoittanut uusia ohjeita.

Ohjelma on nimenomaan suunniteltu ihmisille, joilla on perustiedot kaksinkertaisen kirjanpidon tekemisestä, eivätkä siis ole kirjanpitoammattilaisia. Timo Mustonen on lisäksi laatinut Tappio-ohjelmaan tiekunnan tilikartan, joten sen käyttö tiekunnan kirjanpitoon on helppoa. Tilikartta (Liite 6) on melko kattava, mutta sen rakenne poikkeaa totutusta, esimerkiksi yleisrakenne on seuraava: Vastaavaa, Vastattavaa, Toiminta, Satunnaiset erät, Avustukset. Samoin Tulo-tileistä puuttui Käyttömaksut, jonka tilalla on ilmeisesti Kuljetusmaksut-tili, ja avustukset valtiolta ja kunnalta, jotka oli sijoitettu tilikartan loppuun Satunnaisten erien jälkeen. Lisäksi on osio Sijoitus- ja rahoitustoiminta, jonka alla on pelkästään tili Korkotulot, muttei Korkomenot-tiliä ollenkaan, vaikka tiekunnan toimintaa ajatellen korkomenot ovat todennäköisempiä kuin tulot. Syynä tilikartan omituisuuksiin on todennäköisesti se, että se pohjautuu Tappio-ohjelman perustilikarttaan, eikä ohjelma salli suuria muutoksia rakenteeseen. (Lahdenniemi 2004.)

Tappio-ohjelman tiekunnan tilikartan suurin ansio ja syy, miksi siitä on apua tiekunnan asioiden hoidossa – puutteistaan huolimatta – on sen hyvin eritelty Kulut-osio.

Kulujen alaotsikot ovat Tienhoito (Kesähoito ja Talvihoito) ja Hallinto. Lisäksi Kesä- ja Talvihoito on jaettu hyvin eri toimintojen mukaan. Tällä jaottelulla saadaan helposti jaoteltua eri kululajien osuudet menoista, ja tuloslaskelmasta ne on helppo kirjata myös seuraavan vuoden talousarvioon.

Tappio-ohjelman pohjalta on Elektro-Palomäki ky tehnyt vuonna 2011 oman ilmaisen Holli-kirjanpito-ohjelman. Holli on tekijänsä mukaan Tappiosta hiukan paranneltu versio, joka tosin on ohjelmoitu alusta asti uudestaan. Siihen voi ladata Tappiota varten tehtyjä tilikarttoja, joita – Tappiosta poiketen – voi myös muokata paremmin itselle sopiviksi. Myös tulostuksen ulkoasu ja alv-tilitykset ovat kehittyneempiä kuin Tappiossa. (Elektro-Palomäki Ky 2011.) Tätä ohjelmaa ei ole testattu tätä selvitystä varten, mutta ainakin tilikartan muokkausominaisuus mahdollistaneen tilikartan korjaamisen normaaliin muotoon.

Samalla tavoin voi tietenkin käyttää muitakin, maksullisia kirjanpito-ohjelmia. Esimerkiksi Atsoft Oy Mäkisen tarjoamaan Asteri-kirjanpito-ohjelmistoon saa mukaan tiekunnan tilikartan. Muihinkin ohjelmiin niitä voi yleensä itse muokata omien tarpeiden mukaan. Asteri-kirjanpito-ohjelma on jatkuvasti päivitetty, moniyrityskäyttöön sopiva kirjanpito-ohjelma, jolla voi hoitaa isonkin yrityksen kirjanpidon. Yhden tiekunnan käyttöön se on turhan kallis ja monimutkainen ohjelma, mutta jos joku tieosakas käyttää Asteri-ohjelmistoa omassa yrityksessään, hän voisi hankkia siihen tiekunnalle sopivan tilikartan, ja hoitaa sillä myös tiekunnan talousasiat. Asteri-tuoteperheeseen kuuluu myös laskutusohjelma, jolla voi hoitaa tiekunnan laskutuksen ja osakasrekisterin ylläpidon. (Atsoft Oy 2011.)

5.1.2 Tiekuunnille suunnatut hallinto-ohjelmistot

Pelkkien kirjanpito-ohjelmien lisäksi on tarjolla myös monipuolisia hallinto-ohjelmistoja, joilla voi hoitaa kaikki tiekunnan asiat. Tällaisia ohjelmia ovat esimerkiksi Matriset Oy:n tarjoamat Wintie- ja NetWintie-ohjelmat sekä Softsalo Oy:n Tiekuunta Pro.

Matriset Oy on 1989 perustettu ohjelmistoyritys, joka tarjoaa muun muassa yksityisten hallintoon Wintie-ohjelmaa sekä NetWintie-palvelua. Lisäksi sillä on Ruotsin

markkinoilla vastaava Winvåg-ohjelma. Yrityksen internet-sivujen mukaan ohjelmia on käytetty yli 7 000 yksityistien asioiden hoitamiseen.

Näistä kahdesta vaihtoehdosta Wintie-ohjelma soveltuu erityisen hyvin yksiköinnin tekoon, koska siihen saa syötettyä yksityiskohtaisesti tiedot mm. tien sivuhaaroista sekä osakkaista. Yksiköinti on toteutettu Maanmittauslaitoksen ohjeiden (2010, 5. painos) mukaisena. Wintie-ohjelma on nimensä mukaisesti Windows-pohjainen ohjelma, jonka käyttäjä lataa omalle tietokoneelleen. Wintiellä onnistuu osakastietojen ylläpito, tiemaksujen laskutus, osakkaille lähetettävien kirjeiden tulostus osoitteellisina, lisäksi osana siihen voi ostaa myös kirjanpito-osion. Lisäksi ohjelmassa on kunnille tarkoitettuja ominaisuuksia kunnossapitoluokan määrittely sekä yksityistieavustuksen laskenta. Ohjelmien lisäpalveluna Matriset Oy tarjoaa myös postituspalvelua tielaskujen tai kokouskutsujen postittamiseen. Lisäksi palveluun voi liittää yksityistien oman kotisivun, johon voidaan ladata kuvia ja asiakirjoja osakkaiden katsottaviksi, osakastietojen ke-ruulomakkeen sekä muita dokumentteja. (Matriset Oy.)

NetWintie-palvelussa tiekunnan osakasrekisteri, yksiköinti, maksuunpanoluettelot, laskutus sekä kirjanpito ylläpidetään ja hoidetaan internetissä. Lisäksi siihen kuuluu edellä mainittu kotisivupalvelu ilman erillistä maksua, ja sillä voi lähettää laskuja ja kokouskutsuja sähköpostitse, sekä uutena ominaisuutena sillä saa edellisen tilikauden tiedoilla esitetytyn pohjan tulostettavaa talousarviota varten. NetWintie on internetin kautta käytettävä palvelu, jota käyttäjän ei tarvitse ladata koneelleen, vaan sitä voi käyttää käyttäjätunnuksen ja salasanan avulla mistä koneelta tahansa. (Matriset Oy) Tällaisena palvelu soveltuu erityisen hyvin juuri tiekunnan omana työhönsä hoitamaan hallintoon ja taloushallintoon, koska vastuuhenkilön vaihtuessa tietoja ei tarvitse siirtää tietokoneesta toiseen. Hyvä puoli on myös se, että palvelussa kirjanpito on integroitu muuhun toimintaan, joten laskut saa siirrettyä suoraan kirjanpitoon, samoin mak-sutiedot, kun laskut on merkitty maksetuiksi. Wintien ja NetWintien ero on juuri siinä, että Wintie sopii paremmin ammattilaiskäyttöön tieisännöitsijälle tai kunnalle, kun taas NetWintie on selvästi suunniteltu palvelemaan yksittäistä tiekuntaa.

Softsalo Oy tekee ohjelmia maatalousyrittäjille ja muille yrittäjille, tiekunnille ja yh-distyksille. Softsalo Oy:n tarjoama Tiekuunta Pro sisältää myös kaikki hallinnointiin tarvittavat osiot: yksikköjen laskenta, tiemaksut, tiekunnan kokouspalvelut, laskutus ja

kirjanpito. Myös Tiekunta Pro voidaan laajentaa yhden tiekunnan hallinnoinnista tarvittaessa tieisännöitsijän kymmeneen tai satoihin tiekuntiin. Kun tiekunnan ja osakkaiden tiedot on kertaalleen syötetty ohjelmaan, tiemaksulaskut saadaan tulostettua muutamalla klikkauksella ja linkitettyä samalla ohjelmalla tehtävään kirjanpitoon. Myös käyttömaksulaskut saadaan tehtyä samoin. Kutsu tiekunnan kokoukseen voidaan tulostaa ja/tai lähettää sähköpostilla. Kokoustoiminnoilla paikallaolijat voidaan valita listasta ja äänileikkurin jälkeen käytössä olevat äänet tulevat näytölle, myös kokouksen pöytäkirjan ja mahdolliset äänestykset voi tehdä samalla näytöllä.

Kirjanpidossa on käytössä pikavientinäyttö, jossa syötetään vain päiväys, selitys (esim. ojankaivuu), laskun summa ja valitaan menotili. Tällainen toiminto sopii myös hyvin tiekunnan omana työnä tehtävään kirjanpitoon, jos vastuussa oleva henkilö ei ole kirjanpidon ammattilainen. Jos ohjelma todella toimii näin automatisoidusti, se olisi todella helppokäyttöinen, mutta miten viennit voidaan tarkastaa ja mahdolliset virheet korjata. Yrityksen internetsivujen mukaan kirjanpito-osiossa lisätään vielä mahdolliset muut tapahtumat (esim. mahdolliset poistot, siirtosaamiset ja -velat) ja ohjelma hoitaa tilinpäätöksen. (Softsalo Oy.)

5.2 Tilitoimistopalvelut

Tiekunnille sopivia palveluita voi ostaa myös tilitoimistoilta. Heimo Einola Kymen Tili & Tie -yhtiöstä tarjoaa paitsi tilitoimistopalveluita tiekunnille, myös tieisännöitsijäpalveluita. Hän on toiminut alalla 10 vuotta. Hän oli alun perin osakkaana yksityisteillä ja siitä toiminta sai alkunsa. Asiakkaina on 30 - 50 osakkaan tiekuntia, jotka tilaavat erilaisia palveluja. Toiset haluavat kokonaispaketin, toiset vain jonkin tietyn toimenpiteen kuten kirjanpidon ja yksikkölaskutuksen. Yksiköinnistä tilataan lähinnä päivitystä. Einolan mielestä jo 10 osakkaan tiekunnan kannattaa antaa tieasiansa tieisännöitsijän hoitoon. Hän laskuttaa palveluistaan sekä tuntityönä että osakasmäärään perustuen, riippuen tilatun työn laadusta ja halutusta palvelusta. (Einola 2011.) Einolan mukaan tällä hetkellä tiekunnissa näyttäisi olevan menossa sukupolvenvaihdos. Jo monia kymmeniä vuosia tieasioita hoidelleet ”isännät” vanhenevat eivätkä nuoret enää halua hoitaa yhteisiä asioita. (Einola 2011.) Tämä suuntaus tulee lisäämään palveluiden kysyntää tulevaisuudessa.

5.3 TIKO-tieisännöitsijän palvelut

Kouvolan Valkealassa toimii muun muassa tieisännöintipalvelua tarjoava Maatilayrityspalvelu Vigren Avoin yhtiö. Yhtiön muodostavat Esa Vigren, joka on TIKO-tieisännöitsijä ja Tuula Vigren, joka hoitaa mm. kirjanpitoja. Toiminta yksityisteiden kanssa sai alkunsa, kun Esa Vigren oli toiminut yhden yksityistien toimitusmiehenä n. 20 vuotta, hoitaen tuon tien kirjanpito-, talous-, osakas- ja laskutusasiat, sekä lisäksi muun muassa perusparannushankkeita ja tietenkin normaalin ylläpidon. Ammattimaisesti isännöintiä (useammalle tiekunnalle) on harjoitettu kolme vuotta, koska näille palveluille nähtiin tarvetta. Kokemusta oli hankittu oman tiekunnan asioiden pitkäaikaisesta hoitamisesta sekä muista kirjanpito- ja toimistopalveluista, joita on tarjottu pääosin paikallisille pienyrityksille. (Vigren 2011.) Tämän tyylinen polku on varmasti tyypillinen useimmille tieisännöitsijöille: asiaan lähtee tutustumaan oman tiekunnan kautta, ja huomaa, että muut tiekunnat kaipaavat ammattitaitoista apua. TIKO-koulutuskin on tarkoitettu sellaisille, jotka ovat jo tekemisissä yksityistieasioiden kanssa. Isännöitsijöiden lisäksi heitä ovat esimerkiksi kunnan työntekijät, jotka hoitavat yksityistieasioita.

Tieisännöitsijät tarjoavat yleensä kaikkia mahdollisia yksityistien ylläpitoon ja hallintoihin kuuluvia palveluita. Heidän ammattitaidossaan painottuu (tai pitäisi painottua) nimenomaan tienhoidon tekninen osaaminen sekä tiedot yksityistieihin liittyvistä (lain) vaatimuksista. Lisäksi tulevat tietenkin vielä taloudelliset asiat.

Tiekunnan alkaessa harkita tienhoidon ulkoistamista kannattaa miettiä, haluaako teettää ostopalveluina vain hallintoasiat, joihin vaaditaan jonkin verran osaamista ja aikaa, vai lisäksi myös tien hoito. Kun asiaa käsitellään tiekokouksessa, kannattaa kutsua myös mahdollisesti tehtävään otettava tieisännöitsijä kertomaan palveluistaan ja eri vaihtoehtoista. Maatilayrityspalvelu Vigren Ay tarjoaa myös joko kaikkea hallinnointia tai vain haluttua osa-aluetta, tiekunnan oman päätöksen mukaisesti, jollainen voi olla perusparannushankkeen hallinnon hoitaminen (Vigren 2011).

Tieisännöitsijän palveluita käyttävät hyvin erikokoiset tiekunnat, esimerkiksi Maatilayrityspalvelu Vigren Ay:n asiakkaina olevissa tiekunnissa on n. 30 - 200 osakasta. Palvelua kannattaa harkita silloin, kun tiekunnan omasta piiristä ei löydy osaamista tai

kiinnostusta asiaan, tiekunnan koosta riippumatta. Joskus ulkopuolinen tieisännöitsijä voi tuoda myös uusia näkökulmia asioiden hoitamiseen. Isojen tiekuntien hallinto voi olla työläs hoitaa ja pitää ajan tasalla ilman atk-ohjelmaa, jolloin isännöinti on hyvä vaihtoehto. Atk-ohjelmien sujuva käyttö edellyttää rutiinia. Palveluiden laskutusperuste vaihtelee tapauksesta ja halutusta palvelusta riippuen. Pääasiassa koko hallinnointi laskutetaan osaksmäärään perustuen. (Vigren 2011.)

Tieisännöitsijänä voi toimia kuka tahansa, joka tuntee yksityistieasioita ja jolla mielellään on kokemusta teiden hoidosta ja hallinnosta. Suomen Tieyhdistys ry aloitti TIKO-tieisännöitsijäkoulutuksen, koska yksityistieasiat ovat monimutkaisia ja vaativat paljon perehtymistä. TIKO-tieisännöitsijä-koulutuksen toivottiin tuovan maaseudulle uuden sivuelinkeinon, esimerkiksi maatalousyrittäjille. TIKO-koulutus sai alkunsa Matti-hankkeesta, jossa tutkittiin maaseudun tiestön kuntoa ja sen parantamismahdollisuuksia tieisännöintiä ja alueurakoita kehittämällä. Arveltiin, että laajamittainen yhteistyö tuo parhaat tulokset tiestön kunnossapitamisessä. (MATTI 2004:3 - 5.)

Vigrenien mielestä TIKO-koulutuksesta olikin hyötyä, koska sitä kautta saatiin vertaistukea ja luotiin verkostoja alalla toimivien kesken. Koulutus myös paransi ammatillista osaamista, toi varmuutta toimintaan sekä antoi vinkkejä asioiden hoitamiseen (Vigren 2011). Viime aikoina on paljon puhuttu yksityisteiden hallinnon muuttumisesta ja ammattimaistumisesta. Vanhat tiekunta-aktiivit alkavat olla eläkeiässä ja jättäytyvät vähitellen pois toiminnasta. Vanhojen kyläyhteisöjen talkoohenki alkaa murentua, ja kaupunkimainen asumistyyli leviää haja-asutusalueelle. Tämä tarkoittaa sitä, että nuoremmat yksityisteiden varteen muuttavat asukkaat eivät halua itse perehtyä asioihin tai juurikaan talkoilla hoitaa tietä. Tätä kautta syntyy uutta kysyntää isännöintipalveluille. Vigrenit ovat myös huomanneet saman ilmiön (Vigren 2011). Toisaalta ilmiö ei ole pelkästään huono asia, vaikka palveluiden ostamisen kautta tien kustannukset yleensä nousevat. Tällä tavalla tiet tulevat todennäköisesti paremmin hoidetuiksi, jos tiekokous vain hyväksyy esitetyt hoitotoimenpiteet. Tieisännöitsijä pystyy myös pitämään kustannuksia kurissa, esimerkiksi jos hänen hoidettavanaan on lähekkäisiä tai jopa toisiinsa liittyviä yksityisteitä, jolloin teille voidaan kilpailuttaa ja tilata yhteisurakoita. Näin yhden tien kulut pienenevät. Tiekuntia pitäisikin Vigrenin mielestä saada suuremmiksi kokonaisuuksiksi, jotta hallintokulujen suhteellista osuutta tiekuntien

kustannuksista saataisiin pienemmäksi ja toimintoja tehostettua, erityisesti silloin kun tiekunnista ei löydy vapaaehtoisia hoitamaan tehtäviä talkootyönä (Vigren 2011).

5.4 Metsäkeskuksen palvelut tiekunnille

Metsäkeskukset ovat maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa toimivia aluehallinnon organisaatioita. Suomessa on 13 alueellista metsäkeskusta. Niiden keskeisiä palveluita ovat metsäsuunnittelu, metsien kunnostus, koulutus sekä rahoituksen myöntäminen. Yhtenä osana toimintaa on ollut myös palvelut ja neuvonta yksityisteille. (Metsäkeskus 2011.) Yksityistiet ovat luonteva osa Metsäkeskusten toimintaa; metsiin yleensä päästään yksityisteitä pitkin, ja toisaalta varsinaiset metsätiet, joiden kunnostus on tärkeä osa Metsäkeskusten perustoimintaa, ovat yleensä aina yksityisteitä.

Metsäkeskusten palveluita yksityisteille ovat:

- teiden rakentaminen ja perusparantaminen
- yksityisteiden kunnossapitopalvelut
- yksityisteiden hallintopalvelut.

Kunnossapitopalveluita ovat tien kunnostuksen valmistelevat työt, varsinainen urakointi ja urakoinnin kilpailutus, työn toteutus ja valvonta sekä maksuliikenteestä huolehtiminen. (Metsäkeskus 2011.) Hallintopalveluina tarjotaan kokouspalveluita (kuten kokouskutsut, esityslistat, maksuunpanoluettelot ja pöytäkirjat), tiemaksujen laskutusta, kirjanpitoa, osakasrekisterin ylläpitoa sekä tieyksiköiden laskentaa ja tarkistusta. (Metsäkeskus 2011.) Nämä ovat yksityistenkin palveluntarjoajien yksityisteille tarjoamia palveluita, joten Metsäkeskusten rooli on hiukan häilyvä siinä mielessä, että julkisena organisaationa ne kilpailevat yksityisten yrittäjien kanssa harvoista palvelujen käyttäjistä. Toisaalta taas Tieyhdistys ry tarjoaa TIKO-tieisännöitsijä-koulutusta, jolla toivotaan luotavan maaseudulle uusi sivuelinkeino esimerkiksi maatalousyrittäjille. TIKO-koulutus sai alkunsa Matti-hankkeesta, jossa tutkittiin maaseudun tiestön kuntoa ja sen parantamismahdollisuuksia. Arveltiin, että laajamittainen yhteistyö tuo parhaat tulokset tiestön kunnossapitämisessä. Kaakkois-Suomen metsäkeskuksen metsäpalvelupäällikkö Bambergin (2011) mukaan päätoimisena tieisännöitsijänä toimittaessa tarvittaisiin niin paljon yksityisteitä asiakkaaksi, ettei toiminta käytännössä ole kannattavaa.

Metsäkeskukset toimivat myös aktiivisesti yksityisteiden kehittämiseksi, esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan Metsäkeskus vei läpi EU-rahoitteisen Yksityistiekuntien hallinnon kehittämishankkeen vuosina 2003-2005. Hankkeen tavoitteena oli auttaa alueen tiekuntia saamaan yksiköintinsä ja koko hallintonsa ajan tasalle. Hankkeeseen valituille tiekunnille laskettiin uudet yksiköt ja järjestettiin koulutusta. (Hyytiä 2006: 2.)

Metsäkeskukset ovat myös olleet toimeksiantajina useissa ammattikorkeakoulujen opinnäytetöissä, yleensä puutalouden tai metsätalouden koulutusohjelmien opiskelijoille. Yksi tällainen on Matti Tahvanaisen tekemä opinnäytetyö, jossa tutkittiin tiekuntien hallinnon järjestämistä ja toiminnan kustannusrakennetta osana Maaseudun tiestö kuntoon -kehittämishanketta, jonka tavoitteena oli mm. yksityisteille tarjottujen palvelujen tuotteistaminen (Tahvanainen 2006: 3).

Metsäkeskus tarjoaa yksityisteille hallintopalvelua erilaisina kokonaisuuksina. Tiekunta voi valita esimerkiksi pelkän kokouspalvelun tai kokonaisvaltaisen palvelun, johon sisältyy kaikki hallinto. Bambergin (2011) mukaan palvelun hinnoittelu on kilpailukykyinen. Metsäkeskus tarjoaa myös tieyksiköintiä, jossa sillä on kilpailuetuna esimerkiksi se, että Metsäkeskuksella on omassa käytössään Maanmittauslaitoksen tiedot kiinteistöistä ja niiden omistajista. Tiedot päivitetään pari kertaa vuodessa, joten ne eivät välttämättä ole aivan ajan tasalla, mutta enimmäkseen silti paikkansapitävät. Metsäkeskuksella on yksiköintiä ja tiekuntien hallinnointia varten oma Jussi-ohjelmisto. (Bamberg 2011.)

6 KYSELYT TIEKUNNILLE

Tässä osiossa käydään läpi aiemmin tehtyjä kyselyitä ja muita tutkimuksia, joissa on selvitetty tiekuntien toimintaa yleensä, niiden käyttämiä isännöintipalveluita sekä tiekuntien tarvetta erilaisille palvelukokonaisuuksille.

6.1 Tieisännöinnin tarvekartoitus Kuhmoisissa

Satu-Meri Salo ja Seija Salo tekivät vuonna 2010 opinnäytetyönä Jyväskylän ammattikorkeakouluun tieisännöinnin tarvekartoituksen Kuhmoisissa. Toimeksiantajana oli

Tili Salo, joka tarjoaa tieisännöintipalveluita alueella. Työn näkökulma oli ennen kaikkea markkinoinnillinen, teoriaosuudessa käsiteltiin asiantuntijuuden markkinoinnin ongelmia. Kyselyn tuloksista osa on silti relevantteja tämän työn ongelman käsitelyssä, sillä siinä kysytään tiekunnilta, kuka nykyisin hoitaa tiekunnan hallintoa ja taloutta, vastaajien tyytyväisyyttä tehtyyn työhön, sekä mahdollisia aikeita ostaa jatkossa palvelut ulkopuoliselta.

Kysely lähetettiin 82 tiekunnalle, jotka olivat saaneet kunnalta avustuksia. Pääasiallinen tutkimusongelma oli yksityisteiden tarve tieisännöitsijän palveluille yhteyshenkilön mielestä. Muita selvitettäviä asioita olivat: miten yksityisteiden asioita nyt hoidetaan, onko käytettyjä palveluita kilpailutettu, millaisille palveluille on tarvetta, mikä on niiden sopiva hinta, onko asioita hoitavan tieisännöitsijäkoulutuksella merkitystä sekä muutama muu seikka. (Salo & Salo 2010:3-6.)

Vastauksia saatiin 40 kpl. Vastaajista 65 % oli hoitokunnan puheenjohtajia, 20 % toimitsijamiehiä, 7,5 % hoitokunnan jäseniä ja 7,5 % muita osakkaita. Teiden pituus vaihteli välillä 760 - 13 800 m ja niiden keskipituus oli 3 502 m. Tiekuuntien osakkaiden määrät vaihtelivat 8:sta 243:een ja niiden keskiarvo oli 36 osakasta. (Salo & Salo 2010:19.)

Kyselyyn vastanneista tiekunnista 26:ssa hoidettiin kaikki tieasiat omin voimin. Muista tiekunnista suuri osa hoiti itse, osin talkootyönä, tienhoidolliset tehtävät. Eniten oltiin valmiita ostamaan kirjanpito-, laskutus- ja maksuliikennepalveluita. Kolmannes vastanneista tiekunnista osti kirjanpidon palvelut tilitoimistolta tai ulkopuoliselta henkilöltä. Laskutuksen ja maksuliikenteen hoiti ostopalveluna neljäsnes vastanneista. Kokousjärjestelyt hoidettiin enimmäkseen omin voimin, vain viisi vastannutta oli antanut kokoukset ulkopuolisen järjestettäväksi. Koko tienhoidon oli ulkoistanut neljä tiekuntaa, joista yksi oli kilpailuttanut palvelut. Tienhoidon laatuun oltiin myös erittäin tyytyväisiä. Osin tässä arvioitiin omaa työtä, koska suuri osa hoiti tien itse.

Myös ostopalveluihin oltiin pääosin tyytyväisiä. Kun kysyttiin ulkopuolisten palveluiden tarvetta, 79 % vastaajista oli sitä mieltä, että niille ei ollut tarvetta. 14 % vastasi, että palveluille on tarvetta, ja 6 % ei ottanut kantaa. Eniten kiinnostavia palveluita olivat uudelleenyksiköinti ja perusparannushankkeet. Kyselyssä selvitettiin myös, mitä

mieltä tiekunnat ovat erilaisista palvelupaketeista. Erikseen kysyttiin myös, millainen hinta esitellyistä palveluista olisi sopiva. Suurin osa valitsi edullisimman vaihtoehdon. (Salo & Salo 2010:19-23.)

6.2 Selvitys tiekuntien hallinnosta ja kustannusrakenteesta Pohjois-Karjalassa

Matti Tahvanainen on tehnyt Pohjois-Karjalan ammattikorkeakouluun vuonna 2006 opinnäytetyön ”Yksityisteiden hallinnon ja kunnossapidon kustannusrakenne sekä tiekuntapalvelujen tarve Pohjois-Karjalassa”, jonka toimeksiantajana on Maaseudun tietö kuntoon -kehittämishanke 2004-2006. Tahvanainen työskentelee metsäneuvojana Pohjois-Karjalan metsäkeskuksessa ja täten tuntee yksityisteiden toimintaa. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään tiekuntien hallinnon ja kunnossapidon ongelmia ja kustannusrakennetta sekä määrittelemään, millaisia palveluita Metsäkeskusten kannattaa jatkossa tarjota tiekunnille. (Tahvanainen 2006:5.)

Aineisto kerättiin kyselyllä, joka lähetettiin 205 asutulle yksityistielle ja 43 metsätielle. Asutut yksityistiet valittiin Maaseudun tietö kuntoon -hankkeen yksityistierekisteristä, valintaperusteena vähintään viisi asuttua taloutta sekä tien pituutena yli kaksi kilometriä. Metsäautotiet taas valittiin Metsäkeskuksen suunnitteluohjelmistosta, ja ne olivat yhteishankkeina rakennettuja teitä. Niiden valintaperusteena oli vähintään viisi osakasta ja pituutta yli kilometri. Oletettiin, että hiukan suuremmilla tiekunnilla olisi enemmän ongelmia ja tarvetta tehostaa toimintaansa. Kysely lähetettiin jokaisen tiekunnan yhteyshenkilölle, joka yleensä on toimitsijamies tai hoitokunnan puheenjohtaja. Vastauksia tuli yhteensä 104, joista yksityisteitä oli 96 ja metsäteitä kahdeksan. Vastausprosentti oli 47 % yksityisteillä ja 19 % metsäteillä. Metsäteistä tuli liian vähän vastauksia, jotta niiden tulos olisi tilastollisesti luotettava. Aineiston yksityisteistä 75 % oli läpiajoteitä ja 25 % pistoteitä. Osakkaiden määrä vaihteli välillä 6 - 166, keskiarvo oli 39 osakasta. 21,5 %:ssa yksityisteitä hallinnosta vastasi toimitsijamies, lopuissa 78,5 %:ssa asioista vastasi hoitokunta. (Tahvanainen 2006: 11 - 14.)

Tahvanaisen kysely oli neliosainen, ja kolmas osa käsitteli tämän työn kannalta oleellista hallinnollisten töiden tekijää sekä tyytyväisyyttä työn jälkeen. Kolmasosa vastanneista tiekunnista osti kaikki hallinnolliset palvelut ulkopuoliselta asiantuntijalta. Vastanneista tiekunnista 39:ssä oli osakas joko maksusta (20 kpl) tai talkoilla (19 kpl) teh-

nyt hallinnollisia töitä. Kohtaan hallinnon hoitaminen ulkopuolisen asiantuntijan toimesta oli tullut 92 vastausta. Näistä 31 eli edellä mainittu kolmannes osti kaikki palvelunsa ulkopuoliselta ja kaksi kolmannesta teki ilmeisesti osan töistä itse ja osan teetti ulkopuolisella. Näin voidaan olettaa, että 96 vastaajasta vain neljässä hallinnolliset työt tehtiin kokonaan itse. Mielenkiintoinen kysymys on myös hallinnon järjestämisen hinta. Osakkaan toimesta järjestetyn hallinnon hinta vaihteli 50:stä 425 euroon, keskiarvo oli 166,25 euroa. Ulkopuolisen asiantuntijan järjestämään hallinnon hinta vaihteli 40 eurosta 1 098 euroon, keskiarvo oli 314,18 euroa. (Tahvanainen 2006: 16 - 19.)

Väitteeseen ”Tiekunnassa on helppoa hoitaa hallintoon liittyviä asioita” 84,3 % vastasi olevansa osittain tai täysin samaa mieltä. Vain 10,6 % oli osittain tai täysin eri mieltä. Tahvanainen olettaa tämän johtuvan siitä, että hoitokunnan jäsenet ovat kokeneita, joten heille on muodostunut tietyt toimintatavat. Lähes 80 % vastaajista oli myös sitä mieltä, että tiekunnalla on riittävästi hallinnollista osaamista asioiden hoitoon ja vain reilu 11 prosenttia oli eri mieltä. (Tahvanainen 2006: 22 - 23.)

Kun kysyttiin tiekuntien tarvetta hankkia tai saada palveluja eri töihin, 52,7 % tiekunnista ilmoitti, ettei niillä ole tarvetta hoitotöiden maksuliikenteen hoitamiseen, eli talloilla hallinnollisten ja taloushallinnon töiden hoito näyttäisi onnistuvan. Hoidollisten töiden tekijöiden tarve nähtiin suurempana. Samoin yli puolet oli sitä mieltä, että niillä ei ole tarvetta saada tekijöitä tiekunnan hallinnon järjestämiseen, eli tekijät löytyvät, usein tiekunnan sisältä. Tässä kysymyksessä vastaukset vielä jakautuivat niin, että yli 60-vuotiaiden halukkuus oli selvästi suurempi kuin nuorempien. Alle 40-vuotiaista suurin osa ei koe ollenkaan tarvetta hankkia hallinnon palveluita ulkopuolelta.

Osakastietojen tarkistukseen ja päivitykseen tuntuu olevan kaikkein eniten tarvetta, yli 60 % tarvitsee sitä lähimmän 10 vuoden sisällä. Lähes 70 %:lla vastaajista oli tarvetta koulutuspalveluihin, jonka voi olettaa suurelta osin juuri hallinnollisiin ja taloudellisiin asioihin liittyvää lisätiedon tarvetta, mikä liittyy myös tiekuntien halukkuuteen hoitaa itse hallinnolliset työt. Erikseen kysyttiin vielä sitä, mikä vastaajien mielestä oli sopiva hinta hallinnon järjestämisestä. Vastaukset vaihtelivat 0 eurosta yli 1 100 euroon vuodessa, keskiarvo oli 250 euroa. Vastauksiin saattoi vaikuttaa vastaajien käsitys siitä, mitä hallinto pitää sisällään. (Tahvanainen 2006: 28 - 33.)

Yhteenvetona Tahvanainen vielä mainitsee hallintopalveluiden rahoituksesta sen verran, että vuonna 2006 alle puolet tiekunnista peri osakkailta perusmaksua, jolla kattaisi hallintokulut oikeudenmukaisesti. Tutkimuksesta kävi kuitenkin ilmi, että perusmaksulla pystyttiin teettämään hallintotyöt ulkopuolisella asiantuntijalla. (Tahvanainen 2006: 35.)

6.3 Selvitys tiekuntien toiminnasta Etelä-Pohjanmaalla

Antti Oja on vuonna 2010 tehnyt Seinäjoen ammattikorkeakouluun opinnäytetyön, jossa hän on Metsäkeskuksen toimeksiannosta selvittänyt tiekuntien toimintaa. Selvitys tehtiin haastattelemalla 20 tiekunnan vastuuhenkilöä, eli toimitsijamiestä tai hoitokunnan puheenjohtajaa. Selvitys oli luonteeltaan laadullinen, ja sen teemoja olivat mm. vastuuhenkilön perustiedot, kokemus, oma aktiivisuus, muiden osakkaiden määrä ja aktiivisuus sekä tien perustiedot. (Oja 2010: 28 - 29.)

Vastaajista puolet oli 61-vuotiaita tai vanhempia ja 35 % oli ikähaarukassa 51 - 60 vuotta. Heistä 75 % oli hoitokunnan puheenjohtajia. Puolet vastaajista arvioi toimintaansa melko aktiiviseksi ja 30 % erittäin aktiiviseksi. Vastaajista 95 % sanoo, ettei ole saanut tai pyytänyt korvausta hallinnollisista tehtävistä. Heistä myös 65 % kertoi, ettei ollut saanut juurikaan perehdytystä tehtäviin, ja ne jotka olivat sitä saaneet, olivat sen itse hankkineet kysymällä asiantuntijoilta tai edelliseltä vastuuhenkilöltä. Tähän liittyen, puolet vastaajista oli kiinnostunut osallistumaan koulutustilaisuuteen, jos sellainen järjestettäisiin. (Oja 2010: 30 - 34.)

Selvityksessä mukana olleiden tiekuntien osakkaiden määrät vaihtelivat suuresti, noin kymmenestä jopa yli 160:een. Suuremmissa tiekunnissa tuli enemmän erimielisyyttä asioiden hoidossa, mutta toisaalta niissä taas oli paljon passiivisia osakkaita, joita tiekunnan asioiden hoitaminen ei kiinnostanut yhtään, ja varsinaiset päätökset tehtiin pienellä porukalla. Tämä on joissain tapauksissa johtanut siihen, että kokoukset ovat olleet juuri ja juuri lainvoimaisia, ja oli yksi syy toimitsijamiehen tai puheenjohtajan tyytymättömyyteen. Ne vastaajat, jotka olivat melko tyytyväisiä muiden osakkaiden aktiivisuuteen, toivoivat useamman osakkaan osallistuvan päätöksiin ja talkoisiin, mutta toisaalta olivat tyytyväisiä siihen, että pienellä joukolla asiat rullasivat paremmin, eivätkä muut toisaalta puuttuneet tehtyihin päätöksiin. (Oja 2010: 34 - 36.)

Oja tiedusteli myös, kiinnostaako vastaajia lähteä itse vetämään mahdollista tulevaa perusparannushanketta, ja yhtä lukuun ottamatta kaikki olivat sitä mieltä, että asioisivat mieluummin Metsäkeskuksen kanssa. (Oja 2010: 42 - 43.) Tässä näkyy selkeästi työn teettäjää, koska vaihtoehtona ei ole mainittu muita asiantuntijoita, vaan on suoraan ehdotettu ja kysytty Metsäkeskuksen kiinnostavuudesta yhteistyökumppanina. Tämä voi tietenkin johtua siitäkin, ettei alueella toimi tieisännöitsijöitä, jotka tarjoaisivat kyseistä palvelua. Kyselyn vapaan kommentoinnin osassa joku vastaajista olikin sitten vastannut, että ”metsänhoitoyhdistys (Metsäkeskus?) ottaa perusparannuksen jälkeen tien hoitaakseen”, jotta se pidettäisiin kunnossa (Oja 2010: 44).

Oja mainitsee (2010:45) vielä johtopäätöksissään, että tiekuntien kannattaisi ”kiinnittää huomiota myös toiminnan johdonmukaisuuteen, tarkoittaen esim. kirjanpidon pitämistä jatkuvasti ajan tasalla...”. Kirjanpitoa hän ei kuitenkaan mainitse muualla tekstissään, joten on vaikea arvioida, mihin tämä lause viittaa. Voisi kuitenkin esittää, että koska vastuuhenkilöt eivät todennäköisesti hallitse kirjanpidon yksityiskohtia, tuloista ja menoista on pidetty kirjaa melko harvakseltaan, joten tarkkaa tietoa tiekunnan taloudellisesta tilasta ei ehkä ole. Toisaalta, jos tiehen ei kohdistu kovinkaan suuria hoitotoimenpiteitä, rahan riittävyttä ei ole tarvinnut koko ajan seurata.

7 TEHTYJEN TUTKIMUSTEN ANALYYSI

Satu-Meri Salon ja Seija Salon kyselyn perusteella voidaan vetää johtopäätös, että tiekunnille tärkein kriteeri tien hoidon suunnittelussa on kustannustehokkuus. Monille tämä merkitsi tien hoitoa talkootyönä. Kysyttäessä tyytyväisyyttä tienhoidon laatuun, vastaajat olivat erittäin tyytyväisiä. Monet arvioivat omaa työtään, koska suuri osa hoiti tien itse, mutta toisaalta se, että oltiin tyytyväisiä, on merkki siitä, ettei ulkopuolisille palveluntarjoajille koettu olevan tarvetta.

Tahvanaisen opinnäytetyössä oli kysely hallinnon järjestämisen hintaa. Osakkaan järjestämänä hinnan keskiarvo oli 166,25 euroa, ja ulkopuolisen asiantuntijan hinta oli keskimäärin 314,18 euroa. Tulos oli sinänsä ennakoitavissa, mutta hintojen hajonta osoitti, että hallinnon antaminen ulkopuoliselle asiantuntijalle voi olla myös kannattavaa. Tarvetta oli runsaasti osakastietojen tarkistukseen ja päivitykseen, mikä korreloi

Salojen tekemän kyselyn tuloksen kanssa. Sen perusteella eniten tiekuntien yhteishenkilöitä kiinnostivat uudelleenyksiköinti ja perusparantaminen, jotka vaativat yleensä suurempaa ammattitaitoa kuin rutiininomaiset, jokavuotiset hallinnolliset ja hoidolliset työt.

Myös Tahvanaisen (2006: 36 - 37) työssä kävi ilmi, että monet tiekunnat olivat valmiita kokoamaan suurempia urakoita ja kilpailuttamaan niitä. Tällä tavoin hyötyvät myös tiekunnat. Vaikka ne maksavat asiantuntijalle tämän työstä, toisaalta ne säästävät, koska suurempien urakoiden ja sopimusten yksikköhinta jää alhaisemmaksi. Myös työn laatu paranee, kun urakoitsijat voivat hankkia parempaa kalustoa suurempia kohteita varten. Tällä tavoin asiantuntijoiden käyttö olisi eduksi myös tiekunnille itselleen.

Tehtyjen tutkimusten perusteella voidaan sanoa, että tiekunnan toimielimenä hoitokunta on paljon suositumpi kuin toimitsijamies, esitetyn aineiston perusteella noin kaksi kolmesta tiekunnasta on valinnut hoitokunnan.

Ojan kyselyn perusteella näyttää siltä, että Etelä-Pohjanmaalla paikalliset Metsäkeskukset ovat lähes monopoliasemassa tarjoamassa tiekunnille palveluitaan. Tosin tämä voi olla vääristynyt kuva, mikä johtuu siitä, että Metsäkeskus on työn tilaaja, eikä siihen ole haluttu ottaa mukaan muita vaihtoehtoisia palveluntarjoajia. Yksikään haastateltu ei ainakaan tekstin mukaan ole maininnut ketään muuta asiantuntijaa. Toisaalta tiekunnat, joilla on yksityinen tieisännöitsijä hoitamassa asioitaan, on saatettu raakata haastattelun ulkopuolelle jo projektin alkuvaiheessa, sillä Metsäkeskus on itse suorittanut alustavan valinnan (Oja 2010: 7).

8 YHTEENVETO

Tiekunnan tehtävänä on hoitaa ja ylläpitää yksityistä tietä, jota varten se on perustettu. Tätä varten tiekunta valitsee toimielimen, joka vastaa tien hoidosta. Jos valitaan yksihenkinen toimielin eli toimitsijamies, voidaan tehtävään valita myös ulkopuolinen asiantuntija tai muu henkilö. Yleensä vastuuhenkilöt kuitenkin ovat tien osakkaita. Tien ylläpitoa varten kerätään rahaa sen osakkailta, ja rahan käytöstä on pidettävä kirjaa. Tiekuunnat ovat kirjanpitovelvollisia. Muita velvollisuuksia on pitää säännöllisesti, vähintään joka neljäs vuosi, yleinen kokous, jossa vahvistetaan maksuluettelo, osakkai-

den yksiköt sekä yksikkömaksu, joka kerätään kaikilta osakkailta. Maksujen suuruus riippuu osakkaan tien käytöstä. Jos tie täyttää tietyt vaatimukset, se voi hakea kunnalta tukea ylläpitoon, sekä valtiolta ja kunnalta tukea suurempiin, perusparannushankkeisiin. Hallinnon lisäksi olisi hallittava myös käytännön tienpito, jotta tiedetään, mitä töitä on tehtävä milloinkin, jotta tie pysyy hyvässä kunnossa. Vanhan polven aktiivien osaaminen painottuu juuri tälle puolelle, ja he ovat perinteisesti itse hoitaneet tiensä ja pitäneet ne hyvässä kunnossa. Tällöin hallinnon hoitaminen jää yleensä vähemmälle, toisaalta sen tarvekin voi olla vähäistä.

Riippuu paljolti tiekunnan jäsenten aktiivisuudesta, mikä toiminnan muoto kannattaa valita. Pienissä tiekunnissa, joissa kaikki ovat kiinnostuneita oman tiensä kunnosta ja hoitamisesta talkoilla, on helppo valita vuorotellen joku toimitsijamieheksi ja yhdessä sopia, mitä tehdään ja milloin, sekä kerätä tarvittaessa rahaa kulujen kattamiseksi. Perinteinen malli näyttäisi tutkimusten perusteella olevan voimissaan maaseutuvaltaisilla alueilla ympäri Suomea.

Suuri osa tiekunnista kuitenkin on sen verran kookkaita ja eripuraisia, että muodollinen hallinto hoitokuntineen (suurin osa tiekunnista on valinnut tämän toimintamuodon) on paras tapa toimia tehokkaasti. Maksut kerätään ja kokoukset pidetään vuosittain. Tämä toimii hyvin varsinkin silloin, jos hoitokunnassa tai toimitsijamiehenä on osaava henkilö, jolla on esimerkiksi kaupallista koulutusta ja riittävästi aikaa. Monet ohjelmistoyritykset tarjoavat monipuolisia ohjelmistoja, joilla on helppo hoitaa tiekunnan talous- ja hallintoasiat. Tämä vaatii kuitenkin osaamista esimerkiksi kirjanpidon alueelta sekä perehtyneisyyttä yksityistielain vaatimuksiin. Jos hallintoasiat hoituvat esimerkiksi taulukko- ja tekstinkäsittelyohjelmilla, löytyy myös ilmaisia kirjanpito-ohjelmia, joihin on muokattu tiekunnan tarpeisiin soveltuva tilikartta, tai sellaisen voi itse muokata. Tällöinkin kirjanpidon osaaminen on ainakin eduksi, jos ei aivan välttämätöntä.

Jos innokasta ja omistautunutta hoitokunnan jäsenistöä tai toimitsijamiestä ei osakkaiden joukosta löydy, järkevä ratkaisu voisi olla nykyaikainen malli, asiantuntijapalveluiden käyttö. Tämä malli tulee varmasti lähivuosina lisääntymään sukupolvenvaihdoksen muokatessa kenttää jatkuvasti enemmän. Uutta innokasta puheenjohtajaa tai toimitsijamiestä ei nuoremasta polvesta välttämättä löydy, joten ostopalvelu näyt-

täisi olevan kustannustehokas ratkaisu, joka takaa (tai sen pitäisi taata) myös tien hyvän kunnon. Metsäkeskukset ovat kehittäneet palveluistaan paketteja, jotka todennäköisesti ovat hinnaltaan kilpailukykyisiä. Niillä on myös pitkä kokemus tieasioissa.

Muitakin palveluntarjoajia riittää, kuten koulutuksen saaneet TIKO-tieisännöitsijät. Lisähyötyä tiekunnat saavat yhteen liittymisestä, esimerkiksi palkkaamalla yhteisen tieisännöitsijän, joka hoitaa useaa, toisiinsa yhteydessä olevaa yksityistietä yhtenä kokonaisuutena, jolloin jokainen hyötyy pienemmistä kustannuksista tietä kohden. Myös tieisännöitsijälle tällainen kokonaisuus on kannattavampi kuin yksittäinen tie siellä täällä, joten tällaisia vapaita yhteenliittymiä kannattaisi tieisännöitsijän markkinoida alueellaan sijaitseville tiekunnille.

Varsinkin perusparannushankkeet kannattaa tehdä yhteistyössä ammattilaisten kanssa, sillä niissä vaaditaan paljon sellaista osaamista, jota ei tien normaalissa ylläpidossa tarvita. Asiantuntija osaa auttaa myös työn kohdentamisessa oikeisiin paikkoihin, jolloin turhan työn määrä vähenee tai ainakin sen riski pienenee.

Toinen suurempi projekti, johon kannattaa ottaa ulkopuolinen asiantuntija, on uudelleenyksiköinti. Yksiköt kannattaa ajoittain tarkistaa, sillä vaikka hallinto olisikin ajan tasalla ja tekisi koko ajan tarvittavat muutokset olemassa oleviin yksiköihin, muuttuvat yksiköinnin ohjeistukset ja tien käyttö kokonaisuudessaan ajoittain niin paljon, että koko työ kannattaa tehdä alusta uudestaan. Näin varmistetaan myös yksiköinnin oikeudenmukaisuus.

Yhtä ainoa oikeaa suositusta hallintotyön tekemiseen ei siis voida antaa, koska jokaisen tiekunnan tilanne on niin erilainen. Selvältä silti näyttää, että tiekuntien kannattaa ainakin harkita palveluiden kilpailuttamista. Monille tiekunnille se on samalla hyvä tapa yhdessä miettiä, mitkä toimet ja työt ovat tarpeellisia. Siitä on hyötyä jatkossa, vaikkei palveluita lopulta ostettaisikaan.

Tavoitteena oli kehittää yksityisteiden toimijoille ohjeet sekä löytää parhaat käytännöt. Yhtä yleispätevää ohjetta ei voida antaa, sillä tiet ja tiekunnat ovat niin erilaisia – niin myös tilanteet ja resurssit. Löytyi kuitenkin monia hyviä vaihtoehtoja, joista tiekunta voi valita omaan tilanteeseen parhaiten sopivat. Tässä mielessä työ saavutti tavoitteen-
sa.

LÄHTEET

Atsoft Oy 2011. Atsoft Oy Mäkinen -yhtiön Internet-sivut. Saatavissa:

<http://www.atsoft.fi/>. [viitattu 6.10.2011].

Bamberg, M. 2011. Metsäpalvelupäällikkö. Metsäkeskus Kaakkois-Suomi. Keskustelu 18.8.2011.

Einola H. 2011. Kymen Tili & Tili. Haastattelu sähköpostitse 12.10.2011.

Elektro-Palomäki Ky 2011. Holli-ohjelma. Saatavissa:

<http://www.elepal.fi/arkisto/toimisto/holli.html>. [viitattu 5.10.2011].

ELY-keskuksen yksityistie-sivut. Saatavissa: www.tiehallinto.fi/yksityistiet. [viitattu 4.7.2011].

HILMA. Julkiset hankinnat –sivusto. Saatavissa: <http://www.hankintailmoitukset.fi/fi/>. [viitattu 4.7.2011].

Hyytiä, M. 2006. Yksityistiekuntien hallinnon kehittämishanke 2003-2005. Loppuraportti. Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus. Saatavissa:

<http://www.metsakeskus.fi/NR/rdonlyres/5C79CD1A-138F-4340-9976-DBB8F33718F6/5575/Yksityistiekuntienhallinnonkehitt%C3%A4minen.pdf>. [viitattu 9.10.2011].

Hämäläinen E. 2007. Tie kunta ja tieosakas 2007. Yksityisteiden hallinnon ja kunnossapidon perusteet. Forssa: Suomen Tieyhdistys ry.

Lahdenniemi, J. 2004. Tappio. Saatavissa: <http://www.lahdenniemi.fi/jussi/tappio/>. [viitattu 5.10.2011].

Maanmittauslaitos 2010. Käsikirja yksityisteiden tienpidon osittelusta 2010. Maanmittauslaitoksen julkaisuja nro 92. Maanmittauslaitos Kiinteistötietokeskus. Helsinki.

Matriset Oy. Matriset Oy:n Internet-sivut. Saatavissa: www.matriset.fi. [viitattu 8.10.2011].

MATTI 2004. MATTI. Maaseututiestön tieisännöinnin tehostamisohjelma 2001-2004. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus, Oulun tiepiiri, Tieliikelaitos, Suomen Tieyhdistys, Suomen Yksityistiepalvelu. Saatavissa: <http://www.hankerekisteri.fi/sisalto/raportit/matti.pdf>. [viitattu 11.10.2011].

Metsäkeskus 2011. Metsäkeskusten Internet-sivut. Saatavissa: www.metsakeskus.fi. [viitattu 9.10.2011].

Oja, A. 2010. Tie kuntien toiminnan selvitys Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen toimialueella 2010. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

Salo, S. & Salo, S.-M. 2010. Tieisännöinnin tarvekartoitus Kuhmoisissa. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Softsalo Oy. Tie kunta Pro –ohjelmisto. Saatavissa: <http://www.softsalo.fi/ohjelmaesittelyt/tiekunta-pro>. [viitattu 8.10.2011].

Tahvanainen, M. 2006. Yksityisteiden hallinnon ja kunnossapidon kustannusrakenne sekä tiekuntapalvelujen tarve Pohjois-Karjalassa. Opinnäytetyö. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.

Tamminen J. 2011. Tietoisku yksityistiekunnille 21.2.2011. Kouvola: Kasarminmäen auditorio.

Tiekunta tutuksi ja toimivaksi. Suomen tieyhdistys ry:n esite. Saatavissa: <http://www.tieyhdistys.fi/binary/file/-/id/3/fid/105>. [viitattu 3.7.2011].

Tietilasto 2009. 2/2010 Liikenneviraston tilastoja. Suomen virallinen tilasto. Saatavissa: <http://www.tiehallinto.fi/pls/wwwedit/docs/26793.PDF>. [viitattu 22.2.2011].

Tietoisku yksityistiekunnille 21.2.2011. Kouvola: Kasarminmäen auditorio.

Valtioneuvoston asetus yksityisistä teistä 21.12.2000/1267.

Vigren T. 2011. Haastattelu sähköpostitse 11.10.2011. Maatilayrityspalvelu Vigren Avoin yhtiö. Kouvola.

Yksityisteiden parantamishankkeiden avustaminen. Ohjeita hakijalle. Saatavissa: <http://www.tiehallinto.fi/pls/wwwedit/docs/25546.PDF>. [viitattu 4.7.2011].

Yksityistielaki 15.6.1962/ 358

Yksityistie-sivut. Suomen tieyhdistys ry:n Internet-sivusto: Jäsensivusto. Saatavissa: <http://www.tieyhdistys.fi/yksityistiet/index.html>. [viitattu 22.2.2011].

Yksityisen tien valtionavustuskelpoisuus**Tien tiedot**

Tien nimi	Tien numero maanmittaustoimiston rekisterissä
Kunta/kunnat	Tien pituus maanmittaustoimiston rekisterissä
Tiekunta on perustettu vuonna ☐ Tielautakunnan toimituksessa ☐ Maanmittauslaitoksen tietoinnissa	
Hakemuksen/ilmoituksen kohde ☐ Yksitystie ☐ Talvitie ☐ Lauttapaikka ☐ Vuosittain purettava silta ☐ Muutos avustuskelpoisuuteen vaikuttaviin tien tietoihin	
Tien sijainti (alku- ja päätekohtat)	

Tiekunnan yhteystiedot

Tiekunnan edustaja	Puhelin virka-aikana
Lähiosoite	Sähköpostiosoite
Postinumero	Postitoimipaikka
Tiekunnan/kunnan pankkitilinumero	
☐ Tiekunta sallii osoitetietojen luovuttamisen tiedotus-, tutkimus- ja muihin hyväksyttäviin tarkoituksiin	
Kunnossapitäjä ☐ Tiekunta ☐ Kunta, jolloin liitteenä on kunnan kanssa tehty sopimus	

Hakemuksen allekirjoittaa joko toimitsijamies tai kaksi hoitokunnan varsinaista jäsentä

Paikka	Toimitsijamies / hoitokunnan varsinainen jäsen
Aika	Nimen selvennys/selvennykset
Paikka	Hoitokunnan varsinainen jäsen
Aika	Nimen selvennys/selvennykset

LIITTEET

- 1 Peruskartta, johon on merkitty avustuskelpoiseksi haettavat tien osat ja tien vaikutusalueen pysyvä asutus
- 2 Toimituspöytäkirja tiekunnan perustamistoimituksesta
- 3 Karttaote maanmittaustoimiston yksityistierekisteristä
- 4 Metsäkeskuksen lausunto tarvittaessa (ks. täyttöohje)

HAKEMUS

2 (3)

Hakija täyttää		Tieviranomaisen täyttää			
		Koko tie	Tieosa 1	Tieosa 2	Tieosa 3
Pysyvästi asuttuja talouksia, kpl					
Loma-asuntoja, kpl					
Tietä käyttävien muiden tiekuntien pysyvästi asutut taloudet, kpl					
Tietä käyttävien muiden tiekuntien loma-asunnot, kpl					
Peltoa, ha					
Metsää, ha					
Läpikulkuliikenne/vrk					
Raskas liikenne					
Linja-autot/vk					
Jäteautot/vk					
Kirjastoautot/vk					
Maitoautot/vk					
Myymlääautot/vk					
Muut autot/vk, mitkä?					
Kevyt liikenne					
Koulukuljetus/vk					
Postikuljetus/vk					
Muut autot/vk, mitkä					
Raskas erityisliikenne					
Erityisliikenteen aiheuttaja	Etäisyys, m	Ajon./vk	Ajon./vk	Ajon./vk	Ajon./vk
Kevyt erityisliikenne					
Tien pituus, m					
Tien leveys, m					
Kieltoa ja rajoitusta osoittavien liikenne-merkkien määrä, kpl					
Siltojen määrä, kpl					
Päällyste					
Pisteet					
Kunnossapitoluokka					
Tarkastajan lausunto					
☐ Puoltaa ☐ Ei puolla, perustelut					
Paikka			Allekirjoitus		
Aika			Nimen selvennys		

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Yksityisen tien parantamisen valtionavustus

Tien tiedot

Tien nimi	Tien numero T	Kunta
-----------	------------------	-------

Tiekunnan yhteystiedot

☐ Hoitokunta	☐ Toimitsijamies	☐ Kunta (liitteenä sopimus)
Tiekunnan edustaja		Lähiosoite
Postinumero	Postitoimipaikka	
Sähköpostiosoite		Puhelin
☐ Tiekunta sallii osoitetietojen luovuttamisen tiedotus-, tutkimus- ja muihin hyväksyttäviin tarkoituksiin		

Parantamiskohde

☐ Koko tie	☐ Tien osa	☐ Silta	☐ Rummut
-----------------------------------	-----------------------------------	--------------------------------	---------------------------------

Parannettavan hankkeen kustannustiedot

Kustannusarvio yhteensä (sis. alv) / euroa

Suunnitelma hankkeen rahoittamiseksi

Oma rahoitus / e	Kunnan avustus / e	Valtion avustus / e	Muu avustus, mikä / e

Aikataulu

Ehdotus työn aloittamisajaksi	Työn arvioitu kesto

Hakemuksen allekirjoittaa joko toimitsijamies tai kaksi hoitokunnan varsinaista jäsentä

Paikka	Toimitsijamies/hoitokunnan varsinainen jäsen
Aika	Nimen selvennys
Paikka	Hoitokunnan varsinainen jäsen
Aika	Nimen selvennys

HAKEMUS

2 (2)

Perustelut hankkeen tarpeellisuudesta ja kiireellisyydestä (tarvittaessa erillinen liite)

- LIITTEET
- 1 Tien parantamista koskeva suunnitelma työselityksineen (2 kappaleena)
 - 2 Suunnitelmakartta, johon on merkitty parantamiskohteiden sijainti sekä tien vaikutusalueen pysyvä asutus (2 kappaleena)
 - 3 Suoritepohjainen kustannusarvio (arvonlisävero ja arvio tiekunnan omana työnä tehtävistä töistä ja niiden määrästä eriteltyinä)
 - 4 Pöytäkirjan ote tiekunnan kokouksesta, jossa avustuksen hakemisesta on päätetty
 - 5 Alueellisen ympäristökeskuksen aukkolausunto (sillat $\varnothing \geq 2$ m ja rummut $\varnothing \geq 1$ m)
 - 6 Alueellisen ympäristökeskuksen lupa esim. tielinjaus luonnonsuojelualueella
 -

Kouvolan kaupunki
Maaseutupalvelut

Yksityistieavustushakemus
Haku aika 1. – 31.3.2011

Saapunut ____ . ____ 2011

Tien nimi ja sijaintikylä	Yksityistien nimi	Kylä
Tiekunta	☐ on perustettu, toimituspäivämäärä _____ . _____ . _____	☐ ei ole perustettu toimituksella
Anottava avustus: kunnossapito	☐ kunnossapitoavustus	
perusparannus	☐ perusparannusavustus liitteenä oltava suunnitelma + kustannusarvio (kust.arvio >1000 €) + karttaote	
Valtionapukelpoiset tiet/ perusparannus: valtion avustus/ ELY-keskus "tiedoksi kaupungille"	Onko tiekunta hakenut perusparannushankkeelle valtion avustusta (ELY-keskus) ☐ ei, eikä aio hakea ☐ ei, mutta aikoo hakea ☐ kyllä, avustuspäätös on tullut ☐ kyllä, avustuspäätöstä ei ole vielä tullut	
Tien toimielin	☐ hoitokunta ☐ toimitsijahenkilö ☐ tieisännöitsijä	
Tiekunnan yhteyshenkilön yhteystiedot ja tiekunnan IBAN tilinumero Y-tunnus oltava tiekunnan nimellä, ei elinkeinon- harjoittajan tms.	Nimi:	
	Lähiosoite:	
	Postinumero ja -toimipaikka:	
	Puhelinnumero:	
	Sähköposti:	
	Tiekunnan IBAN tilinumero:	FI
	Tiekunnan y-tunnus tai yhteyshenkilön henkilötunnus	
Tietiedot	Tien kokonaispituus _____ km	Läpiajotie ☐ kyllä ☐ ei
	Tien hyväksyty valtionapuosuuden kokonaispituus _____ km sekä pituus luokittain ☐ I _____ km ☐ II _____ km ☐ III _____ km ☐ IV _____ km	
Tieosakkaat	Osakkaiden lukumäärä _____ kpl	Tieyksikön hinta v. 20__ _____ € Tieyksiköitä yhteensä _____
Vakituinen asutus tien varrella	Kiinteistöjä _____ kpl	
Muut tien käyttäjät kuin osakkaat tai muu huomioitava asia		
Lisätietoja		
Päiväys ja hakijan allekirjoitus nimenselvennyksin	_____ . _____ . 2011	
Tietojen luovutus/ tiekunnan suostumus	Kaupungin yksityistierekisterissä noudatetaan henkilötietolakia. Rekisteristä ei anneta ilman tiekuntien suostumusta tiekuntien nimi- ja osoitetietoja. Osoitetiedot voidaan tiekunnan suostumuksella luovuttaa tiedotus-, tutkimus- ja muihin hyväksyttäviin tarkoituksiin, ei kuitenkaan markkinointitarkoituksiin. ☐ saa luovuttaa ☐ ei saa luovuttaa	

Kouvolan kaupunki/Maaseutupalvelut

V. 2011 yksityisteiden kunnossapitoavustushakemuksen liite**Tiliselvitys****v. 20**

tai kopio tuloslaskelmasta ja taseesta puheenjohtajan tai toimitsijahenkilön allekirjoituksella

(liite on oltava kunnossapitoavustuksen saamiseksi)

Tiekunnan nimi:	Tien pituus km
Tulot (täsmättävä tiekunnan tilien kanssa)	€
1 Yksikkömaksut	
2 Kuljetusmaksut	
3 Perusmaksut	
4 Korkotulot	
5 Muut tulot, mitkä	
6 Kohdat 1 - 5 yhteensä	
7 Kouvolan kaupungin kunnossapitoavustus	
8 Kouvolan kaupungin perusparannusavustus	
9 Valtion perusparannusavustus (ELY-keskus)	
10 Lainaa otettu	
11 Rahavarat tilivuoden alussa	
Kohdat 6 - 11 yhteensä	
Menot (täsmättävä tiekunnan tilien kanssa)	€
1 Ojankaivu, luiskien ja vierialueiden hoito	
2 Tienpitoaineen ajo ja levitys (sorastus, suolaus)	
3 Tienpinnan lanaus ja höyläys	
4 Rumpujen ja siltojen uusiminen sekä korjaus	
5 Tien auraus ja muu talvikunnossapito	
6 Työn valvonta yms. kulut	
7 Hoitokunnan menot (hallinto)	
8 Muut menot, mitkä	
9 Kohdat 1 - 8 yhteensä	
10 Lainojen lyhennys- ja korkomenot	
11 Perusparannukseen käytetyt varat	
12 Rahavarat seuraavalle vuodelle	
13 Kohdat 9 - 12 yhteensä	
Kunnossapitokustannukset/km kohta 9 / tien pituus	#JAKO/0!
Lisätiedot	

Päiväys ja allekirjoitus nimenselvennyksin (puheenjohtaja tai toimitsijahenkilö)

ELY-KESKUKSEN MALLI TIEKUNNAN TALOUSARVIOKSI

Tien nimi

TIEKUNNAN TALOUSARVIO VUODELLE _____

MENOT

	Työ	Nimike	Edellinen vuosi Toteutunut €	Talousarvio vuodelle 20____		
				Määrä yksikköä	Yksikköhinta €/yks.	Kustannusarvio €
1 Hoito						
1.1 Kesähoito	1.1.1	Höyläys				0
	1.1.2	Lanaus				0
	1.1.3	Pölynsidonta				0
	1.1.4	Päällysteiden ja pintausten hoito				0
	1.1.5	Vesakontorjunta				0
	1.1.6	Niitto				0
		Kesähoito yhteensä	0			0
1.2 Talvihoito	1.2.1	Aurausviitoitus				0
	1.2.2	Lumen poisto				0
	1.2.3	Talvihöyläys				0
	1.2.4	Liukkauden torjunta				0
	1.2.5	Ojien ja rumpujen talvikunnossapito				0
	1.2.6	Jäteiden kunnossapito				0
		Talvihoito yhteensä	0			0
1.3 Muu hoito	1.3.1	Liittymien hoito				0
	1.3.2	Tiehen kuuluvien laitteiden hoito				0
		Muu hoito yhteensä	0			0
		HOITO YHTEENSÄ	0			0
2 Kunnostus	2.1	Sorastus				0
	2.2	Ojien kunnostus				0
	2.3	Rumpujen kunnostus				0
	2.4	Muu kunnostus				0
		KUNNOSTUS YHTEENSÄ	0			0
3 Sillat	3.1	Siitojen hoito				0
	3.2	Siitojen kunnostus				0
		SILLAT YHTEENSÄ	0			0
4. Hallinto	4.1	Palkkiot (kirjanpito, tilintarkastus ...)				
	4.2	Matka- ja kulukorvaukset				
	4.3	Pankki-, posti-, kokous ym. kulut				
	4.4	Muut halintomenot				
		HALLINTO YHTEENSÄ	0			0
5. Muut menot	5.1	Korkokulut				
	5.2	Muut menot				
		MUUT MENOT YHTEENSÄ	0			0
MENOT YHTEENSÄ			0			0

TULOT

1. Säästöt		Säästö edelliseltä vuodelta	
2. Kuljetusmaksut		Kuljetusmaksut	
3. Avustukset	3.1	Valtionavustus	
	3.2	Kunnanavustus	
		Avustukset yhteensä	0
4. Muut tulot	4.1	Korkotulot	
	4.2	Muut tulot	
		Muut tulot yhteensä	0
TULOT YHTEENSÄ			#ARVO!

TIEMAKSUT YHTEENSÄ, € (= Menot yhteensä - Tulot yhteensä)	#ARVO!
Tieyksiköiden määrä	
ARVIOITU YKSIKKÖMAKSU, € (= Tiemaksut yhteensä / tieyksiköiden määrä)	#ARVO!

Talousarvion laatija

Päiväys

Ojamaan yksityistie

Talousarvio ajalle: Perusparannus vuosi 2011

Vertailtava edellinen kausi: 01.01.2010 - 31.12.2010

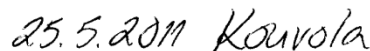
Tulostettu 25.5.2011 14:49

Nimike	Edellinen	Talousarvio
Menot		
Lumen poisto	3172,00 €	4500,00 €
Muu kesähoito	488,33 €	490,00 €
Pölynsidonta	1794,32 €	1794,32 €
Lanaus	577,50 €	577,50 €
Paikkiot	1900,00 €	1900,00 €
Muu talvihoito	2879,49 €	2879,49 €
Rumpujen kunnostus	2766,40 €	4000,00 €
Posti- ja lähettikulut	47,85 €	50,00 €
Rahaliikenteen kulut (lainankäsittelykuluja)	109,36 €	450,00 €
Kokous- ja neuvottelukulut	31,09 €	55,00 €
Muut hallintokulut	263,39 €	300,00 €
Tien parannus	0,00 €	147725,00 €
Ojien kunnostus	0,00 €	4000,00 €
Menot yhteensä	14029,73 €	168721,31 €
Tulot		
Säästöt (Pankkitilien saldo)	0,00 €	13656,64 €
Käyttömaksut	338,20 €	0,00 €
Kunnan kunnossapitoavustus	8069,32 €	7605,71 €
ELY-raha	0,00 €	73862,00 €
Kunnan perusparannusavustus	0,00 €	0,00 €
Laina	0,00 €	70000,00 €
Perusmaksun määrä: Perusmaksu 15,00 €/osakas X osakkaita 90 kpl		1350,00 €
Tieyksikkömaksun määrä: Yksikkömaksu 0,080 €/yksikkö X yksiköitä 109399 kpl		8751,92 €
Tiemaksut (Perus- ja yksikkömaksut)	8698,63 €	10101,92 €
Tulot yhteensä	17106,15 €	175226,27 €
Yli-/alijäämä	3076,42 €	6504,96 €

Talousarvion laatija

Aika ja paikka

Ojamaan yksityistie

Talousarvio ajalle: Vuosi 2011 ilman perusparannusta

Vertailtava edellinen kausi: 01.01.2010 - 31.12.2010

Tulostettu 02.12.2011 13:31

Nimike	Edellinen	Talousarvio
Menot		
Palkkiot	1900,00 €	1900,00 €
Lanaus	577,50 €	577,50 €
Pölynsidonta	1794,32 €	1800,00 €
Muu kesähoito	488,33 €	500,00 €
Lumen poisto	3172,00 €	3172,00 €
Muu talvihoito	2879,49 €	2879,49 €
Rumpujen kunnostus	2766,40 €	4000,00 €
Posti- ja lähettikulut	47,85 €	50,00 €
Rahaliikenteen kulut	109,36 €	109,36 €
Kokous- ja neuvottelukulut	31,09 €	55,00 €
Muut hallintokulut	263,39 €	300,00 €
Menot yhteensä	14029,73 €	15343,35 €
Tulot		
Säästöt (Pankkitilien saldo)	12248,62 €	13656,64 €
Käyttömaksut	338,20 €	0,00 €
Kunnan avustus	8069,32 €	7605,71 €
Perusmaksun määrä: Perusmaksu 15,00 €/osakas X osakkaita 90 kpl		1350,00 €
Tieyksikkömaksun määrä: Yksikkömaksu 0,080 €/yksikkö X yksiköitä 0,00 kpl		8420,76 €
Tiemaksut (Perus- ja yksikkömaksut)	8698,63 €	9770,76 €
Tulot yhteensä	29354,77 €	31033,11 €
Yli-/alijäämä	15325,04 €	15689,76 €

Talousarvion laatija

Aika ja paikka

TAPPIO-KIRJANPITO-OHJELMA

Tiekunta

Tilikartta**Vastaavaa**

Pysyvät vastaavat

- 100 Aineelliset
- 101 Aineettomat
- 102 Sijoitukset

Vaihtuvat vastaavat

- 150 Vaihto-omaisuus
- 151 Saamiset
- 160 MP-lainasaaminen osakkailta
- 161 Muut saamiset
- 170 Siirtosaamiset
- 190 Pankkitili x-pankin-käyttötili

Vastattavaa

Oma pääoma

- 200 Edell.tilik. yli/-alijäämä

Vieras pääoma

- 250 pitkäaikainen/ MP-laina
- 260 Lyhytaikainen/ Siirtovelat

Toiminta

Varsinainen toiminta

Tulot

- 300 Yksikkömaksut
- 320 Liittymismaksut
- 330 Kuljetusmaksut
- 340 Muut tulot

Kulut

Tienhoito

Kesähoito

- 400 Lanaus
- 410 Sora, murske
- 420 Pölynsidonta
- 430 Vesakontorjunta, niitto
- 440 Muut kesätyöt
- 450 Tarvikkeet kesällä

Talvihoito

- 500 Auraus
- 510 Hiekotus
- 520 Aurausviitat
- 530 Muut talvityöt
- 540 Tarvikkeet talvella

Silta

470 Sillankorjaus

Hallinto

600 Kokouskulut

610 Palkat ja palkkiot

620 Kirjanpito

630 Matkakulut,päivärahat

640 Postikulut

650 Pankkikulut

660 Muut hallintokulut

Sijoitus- ja rahoitustoiminta

700 Korkotulot

Satunnaiset erät

800 Tuotot

850 Tappiot

Avustukset

900 Avustukset kunnalta

910 Avustus valtiolta